

אל נא	ד
אלף דור הוּמק וְאלף דור נְחמק	
ותורה כתומה בגנזי שחק	
דור ודור הוּמק ודור ודור הוּמק	
מאדם ועד נח מאברהם ועד יצחק	
דורות כמה היו אחד מהם לא נחמק	5
לקבל תמימה הפקוקה בלהק	
מתם ועד עמרם הימן נראה ממרחק	
עד לא בוחק נבחהק	
עד לא צוהר נברק	
עד לא בולק נבלק	10
עד לא בודק נבקק	
בודיק וניבדק	
וגסים בילק	
וגיבן דיקודק	
וקדוחים הידק	15
וקדוק הידק	
בקרח מירק	
וקורות הידק	

פירוש: [פיוט ד] 1 הוחק... ונרחק: אלף שנים נקפו, ואלף שנים עברו מאז שבאה התורה לעולם ועד שנברא העולם, והשוו הדרשה על 'ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום' (מש' ח ל) בבר"ר ח ב, עמ' 57. לפי דרשה זו קדמה התורה לבריאתו של העולם אלפיים שנה, שכן יומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנה. 2 כתומה: כתמימה, כפי שהייתה בשעה שבאה לעולם, בתולה. בגנזי שחק: גנוזה באוצרות רקיע. 3 הוחק... הורחק: נקבע והתרחק מזמן הבריאה. 4 מאדם.... ועד יצחק כל אלה היו מועמדים לקבל את התורה, אבל הם לא קיבלוה. 5 נוחק: איש מהם לא נקבע. 6 הפקוקה בלהק: הסגורה וחתומה בין גדודי המלאכים. 7 מתם ועד עמרם: מיעקב ועד עמרם, אביו של משה. הימן: זה משה רבנו, שהימן הוא כינויו על פי דרשה לפסוק 'משכיל להימן האזרחי' (תה' פח א). 8 בוחק נבחהק: התורה ניתנה בברקים שהאירו. 9 צוהר נברק: ברקים נברקו, ואור גדול היה. 10 בולק נבלק: נבקע הכקע, נבקעו השמים. 11 בודק נבקק: הסדק נסדק, השוו: 'בוקה ומבולקה' (נחום ב יא). 12 בודיק וניבדק כמו סודק ונסדק. 13 וגסים בילק: בילק את ההרים הרמים השפיל, השוו מדרש תהלים סח, ט ועוד. בכה"י: יגסים. 14 וגיבן: כמו וגיוון. דיקודק: שחק עד דק. 15 וקדוחים: את הפסילים הצרופים באש. הידק: כתת ושחק. 17 בקרח מירק: שפשף וניקה במים. 18 וקורות הידק: את קורות הזמנים צמצם.

תקפו בצדק

20 יום שמחה להיבדק

בחופתה נורא מרום וקדוש

ה¹

אישש חמשה הרים

בגתלים הנבצרים

ביום הנבזרים

25

בדברו יצאה נפשי

טללי אפרסמון נזלו על ראשי

בחרש השלישי

גרוני גע לגעות

שירות חתן לשעות

30

בחג השבועות

יפה כתוצה בחופה מצא

חתן לקראת כלה יצא

בדיבור נשיקה רצה קדוש

19 תקפו בצדק: הצדיק את כוחו וגבורתו. 20 להיבדק להיגלות ולהבקיע. 21 בחופתה ביום מסירתה של הכלה, התורה, למשה, חתנה. [פיוט ה' 1] 22 אישש חמשה הרים: על פי הדרשה על 'נכון יהיה בית ה' בראש ההרים' (יש' ב ב) ההרים – ה' הרים (מדרש תהלים סח ט). וכן בשבעתא קלירית לשקלים: 'בית אלהינו קדשו יציץ משמימה / על חמשה הרים מיוסד משכלל / נטוע באדמה' (ש' אליצור, בתורה ושיר: שבעתות לארבע הפרשיות לרבי אלעזר בירבי קליר, ירושלים תשנ"א, עמ' 49), ולפיכך זכו ההרים השונים לאישוש ולחיזוק, אף על פי שלא זכו שתינתן התורה על גבם. 26 בגתלים: בכה"י נראה: בנחלים, והשוו' מדרש תהלים סח, ט: לפי שהיו ישראל משלהבין בין האמות מחמות האש, אמר הקדוש ברוך הוא לענני כבוד הזילו טל חיים לבני ('טללי אפרסמון' שבהמשך). 25 בדברו יצאה נפשי: בשעת מתן תורה, ועל פי שה"ש ה' ו. 26 טללי אפרסמון נזלו על ראשי: נחלי בושם הציפו אותי בשעת הדיבור, והשוו': 'ערוף כמטר לקחי תיזל כטל אמרתי' (דב' לב ב). 28 גע לגעות: געה לומר. 29 שירות חתן לשעות: לשמוע את דברי האל לישראל. 31 יפה כתוצה: (את) התורה, ועל פי שה"ש ו' ד. 32 חתן לקראת כלה יצא: השור מכילתא, החודש ג, עמ' 214: "ויוצא משה את העם לקראת האלהים מן המחנה" (שמ' יט יז) אמר ר' יוסי, יהודה היה דורש "ויאמר ה' מסיני בא" (דב' לג ב) אל תקרא כן, אלא ה' לסיני בא, ליתן תורה לישראל, [ואני איני] אומר כן, אלא "ה' מסיני בא", לקבל את ישראל, כחתן שהוא יוצא לקראת כלה. והשוו' עוד פדר"א מא: 'בא השושבין והוציא את הכלה, כאדם שעושה שושבינות לחבירו שנאמר: "ויוצא משה את העם לקראת האלהים" וגו' (שמ' יט יז) והחתן יוצא לקראת הכלה ליתן להם את התורה, שנאמר "אלהים בצאתך לפני עמך" (תה' סח ח)'.

דָּבָר דִּיבֵּר אֶל לְהָרִים
35 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְהַעֲרִים
בְּיוֹם הַבְּכוּרִים

הוֹרֵד יָדִיד לְהַנְפִּישִׁי
קוֹלוֹת וְלַפִּידִים חִיבְקוּ דִּישִׁי
בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי

40 [וְ.. דִּי] בְּקוּ לְשִׁמוּעוֹת
[וְשָׁמַ] חוּ הַנְּשָׁמוֹת בְּאוֹתָן הַשְּׁעוֹת
בְּחֹג הַשְּׁבוּעוֹת
יפה

זָעוּ אֱלִילִים אֲשִׁירִים
45 וְשַׁעַת מִכֶּם לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אֲחֵרִים
בְּיוֹם הַבְּכוּרִים <

חֹמְסִי בִּי שְׁנָאָה נִפְשִׁי
צוּר עֵץ לֹא תִשָּׂא לְשִׁמוּעַ הַגִּישִׁי
בַּח <דָּשׁ> הַשְּׁ <לִישִׁי>

50 טַעַם כּוֹלוֹ שַׁבַּת יוֹם יְשׁוּעוֹת
לְמַחֲלָלָיו הַכִּין בְּרֹד הַנִּגְעוֹת
בַּח <ג> שָׁב <וּעוֹת>
[יפה]

34 להרים: לכל ההרים הגבוהים שהתורה לא ניתנה על גבם. 35 הדברים האלה להערים: אפשר שהכוונה לדיבור 'למה תרצדון הרים גבנונים' (תה' סח יז) שהשיב האל להרים שביקשו להתחרות בהר סיני, וכפירושו של מדרש תהלים סח, ט: 'למה תרצו לדון עם סיני, הרים גבנונים אתם כלכם, כמה דאת אמר "או גבן או דק" (ויק' כא כ). 37 הורד ידיד להנפיש: ירד הדוד, הוא האל, להחיות את נפשי. 38 קולות ולפידים: על פי שמ' כ, טו. חיבכו דישי: אולי צריך לגרוס רושי (ראשי). 44 זעו: הזדעזעו, רעדו. 45 ושעת: ושמעה כנסת ישראל. מכם: מבין האלילים והאשירים. 47 חומסי בי: כמו הגוזלים אותי בנושאם את שמי לשקר. 48 צור עץ: האל ענה ואמר. לשמוע הגישי: את הדיבור 'לא תשא' הגיש אותי האל לסיני כדי שאשמע אותו. 50 כולו שבת: השוו סנהדרין צז ע"א: "מזמור שיר ליום השבת" (תה' צב א) ליום שכולו שבת. 51 ברד הנגעות: השוו מדרש תדשא טו: 'עשר פרשיות של נגעים הם כנגד עשר דברות' (ספר ילקוט מדרשים, ב, צפת תשס"ג, עמ' לג).

55 יִיקָר כְּבֹד לְכָל הַזָּרִים
צִיָּה יְשִׁישִׁים וְנַעֲרִים
בִּי >וֹם < הֶב > כּוֹרִים <

כְּרוּיִי בְּצֶלֶם מְלֶהֶשְׁחִית בִּמְנָן..[שִׁי]
לֹא תִרְצַח צָרַח לְנָסִים עִיר גִּירוֹשִׁי
בְּתֹרֶשׁ הָשָׁ > לִישִׁי <

60 לְאֵשׁ אֲשֶׁר בְּעֶצְמוֹת נוֹגְעוֹת
לֹא תִנָּאֵף פֶּן תִּלְכֹּד בְּשִׁחִיתוֹת הָרָעוֹת
פֶּן בְּחַג הָשָׁ > בּוֹעוֹת <
[יִפְה]

65 מִיָּגִיעַ עֲמַל אַחֲרִירִים
לֹא תִגְנוֹב הַשְּׁמִיעַ חֲבִירִים
בִּי >וֹם < הֶב > כּוֹרִים <

נִבְהַל לְהוֹן מְלֶהֶתִיקָם לְרוֹשְׁשִׁי
חֲסוֹם פֶּה לֹא תַעֲנֶה יַחַד הוֹרִישִׁי
בַּח > דָּש < הָשָׁ > לִישִׁי <

70 סִים עֵינִיךָ בְּסִכָּל וְדִיעוֹת
לֹא תִחַמּוֹד וְתוֹעֵף בְּגוֹזְעוֹת
הוֹזֶה[ר] בְּת > ג < הָשָׁ > בּוֹעוֹת <
[יִפְה]

54 יִיקָר: כמו כיבד. 57 כְּרוּיִי בְּצֶלֶם: הם בני האדם שנחלצו ונכרו מן האדמה, ונבראו בצלם אלהים והשוו בסדר העבודה 'אזכיר גבורות': 'דימהו בצלם חקקו כתבנית' (פיוטי יוסי בן יוסי, מהדורת מירסקי, עמ' 133). מִלֶּהֶשְׁחִית: שלא להמית. 58 לֹא תִרְצַח צָרַח: נבחר כאן לשון צר"ח בלשון הנופל על לשון רצ"ח. לְנָסִים עִיר גִּירוֹשִׁי: לבורחים אל עיר מקלט. 60 לְאֵשׁ: של התאוות. בְּעֶצְמוֹת נוֹגְעוֹת: כמו מנוגעות. 67 מְלֶהֶתִיקָם לְרוֹשְׁשִׁי: שלא להרחיק את ההון מבעליו ולרושש אותו. 71 וְתוֹעֵף בְּגוֹזְעוֹת: כדי שלא תמצא את עצמך חלוש בידי נשים, המכונות גוזעות על שהן מוציאות חוטר וגזע, והשוו כינויו של יצחק: 'גִּזּוּעַ לְמֵאָה' (יהלום, אז באין כול, עמ' 179).

עֲיִנִּי רַת בִּיאֹר דְּבָרִים
75 מִשָּׁה קִיבֵּל מִסִּינִי וְלִיהוֹשֻׁעַ מָסַר לְמַסּוֹר לְבַחְוָרִים
בִּי <וֹם> הֶב <כּוֹרִים>

פָּתַח בֶּן נֹון יֵין תִּירוּשִׁי
וּמָסַר לְזִקְנִים מִטַּע שְׁוֹרְשִׁי
בַּח <רֶשׁ> הֶשׁ <לִישִׁי>

80 צָהֲלוּ זִקְנִים אֲנָשִׁי כְּנָסַת הַגְּדוּלָּה בְּאוֹמֶן בָּהּ לְשַׁעֲשׁוּעוֹת
וּמָסְרוּהָ אֶל לֹבָשִׁי תַּפִּילִים בְּקִבְיעוֹת
בַּח <ג> הֶשׁ <בוֹעוֹת>
[יפה]

קָבַע לֹבָשִׁי תַּפִּילִים מָסְרוּהָ לְסוּפָרִים
85 וְשָׁמִי וְהַלֵּל [אַחִים] יִקְרִים
בִּי <וֹם> הֶב <כּוֹרִים>

רָגְשׁוּ שָׁמִי וְהַלֵּל בְּבֵית מִדְּרָשִׁי
לְתַלְמִידִים הַ[גִּידוּ ... .. שִׁי]
[בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי]

90 שָׁקְדוּ הַתַּלְמִידִים סִיחַ שְׁוֹעוֹת
מִפִּיָּהֶם כְּתַלְמִידִים נְשָׁמְעוֹת
בַּחג הֶשׁ <בוֹעוֹת>
[יפה]

75 משה קיבל מסיני: השוו משנת אבות א, א: 'משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע' וכולי. 77 פתח בן נון: יהושע פירשאת התורה המתוקה מדבש ומיין. 78 מטע שורשי: שהם 'נצר מטעי ... להתפאר' (יש' ס כא). 80 באומן: השוו בהקשר שלנו אותיות דרכי עקיבא, ורטהיימר, עמ' שנה, שפר, סינרפסיס, סעיף 80: 'אנשי אמונה לבעלי אמונה להזהר בו ולהתרפאות בו את כל החולאים המתרגשות לכא בעולם' (להלן טור 98). בה לשעשועות: שאנשי אמונה ישמעשעו בתורה. 81 לובשי תפילים בקביעות: השוו המסורת על התנאים הגדולים שהתפילין לא היו זזים מהם לא בקיץ ולא בחורף, ירושלמי ברכות ב ב, ד ע"ג: 'רבן יוחנן בן זכאי לא הוון תפיליו זעין מיניה לא בקייטא ולא בסיתוא, וכך היה נוהג ר' אליעזר תלמידו אחריו'. 85 ושמי והלל: נראה שיש להשלים [אחים] יקרים, והשוו זולאי, 'הלל ושמאי אחים?', ארץ ישראל ופיוטיה, עמ' 545-549. 90 סיח שועות: לשיח בתורה. 91 כתמידים: כמו קרבנות תמיד, על דרך 'ונשלמה פרים שפתינו' (הו' יד ג).

שֵׁשֶׁה סְדָרִים וְחֲמִשָּׁה סְפָרִים

95 וְכָל פִּירוּשֵׁיהֶם נִסְדָּרִים

בִּי <וּם> הֵב <פּוּרִים>

וְתוֹסֵפוֹת קְלוֹת וְחֲמִירוֹת דִּיבָר עוֹצֵב חוֹבְשִׁי

צוּרִי וּמִרְפָּא נוֹעֲדוֹ לְרֹאשִׁי

בַּח <דָּשׁ> הָשׁ <לִישִׁי>

100 תִּלְמוּד וְדִקְדּוּק וְכָל מַסְעוֹת

דּוֹבְבָתִי בְּכָל פְּסִיעוֹת

בַּח <ג> הָשׁ <בּוֹעוֹת>

יפה כתרצה

²ה

עַד לֹא אִוְרוֹת בְּמַסִּילוֹת רְתוּקָה

105 עַד לֹא אֵשׁ בְּאַשְׁנֵיבִיָּה נְקוּקָה

עַד לֹא אֶרְקָה בְּאַדְנִיָּה פְקוּקָה

אֲנִי וְאֶמּוֹן לְבַד מְשַׁחֲקִים הָיִינוּ יַחַד

עַד לֹא לְהֵבִי פִיּוֹת בְּרִקִּים

עַד לֹא צִיצֵת רֹאשִׁי הָיִיקִים

110 עַד לֹא שְׁעִיעוֹת שְׁעָרֵי רְתוּקִים

אֲנִי <י> וְאֶמּוֹן <וֹן> לְבַד מְשַׁחֲקִים <קִים>

94 ששה... ספרים: שישה סדרי משנה וחמישה חומשי תורה. 97 תוספות קלות וחמורות: השוו אותיות דרכי עקיבא, ורטהיימר, עמ' שנד: 'תורת משה – אילו תורה נביאים וכתובים, חקים – אלו הלכות ושמועות, ומשפטים – אלו הגדות ותוספות, וכולן ניתנו למשה מסיני'. עוצב חובשי: כינוי לאל המרפא את נגעי, והשוו בסליחה 'אמרתי לפושעים' הבקשה: 'עצבותנו תחבש' (מחזור ליום הכיפורים, מהדורת גולדשמידט, עמ' 303). 98 צורי ומרפא נועדו לראשי: השוו לעיל בפירוש לטור 80.100 ודקדוק: הכוונה לדקדוקי מצוות. וכל מסעות: עשר המסעות שנסעו אנשי הסנהדרין. [פיוט ה' 2] 104 אורות במסילות רתוקה: לפני שנבראו המאורות הנעים במסילות השמים, ורתוקה הוא כינוי לשמים, והשוו ירושלמי ברכות א א, ב ע"ג: "תרקיע עמו לשחקים חזקים כראי מוצק" (איוב לו יח)... בכל שעה נראין כנרתקים'. 105 באשנביה נקוקה: האשהנסתרת בנקיקים ובחלונות של השמים. 106 ארקה: הוא כינוי לארץ על פי הארמית 'ארקא', השוו יר' י, יא. באדניה פקוקה: קשורה ותחומה ביסודותיה. 107 אני ואמון... יחד: על פי מש' ח, ל. 108 להבי פיית ברקים: הברק שהאש שלו יוצאת כמו חץ בעל פה. 109 ציצת ראשי הויקים: זיקוקי אש הנראים כשערות משתלשלות, והשוו לצירוף 'ציצת ראשי' (יח' ח ג). 110 שעיעות: תרגום.

עד לא עורכי ערפלי חשמלים
עד לא גלגלי דיקדוקי חיילים
עד לא אורך ורוחב אילים
אני ואמון 115

עד לא זרועי נהר דממה
עד לא ברואי רוח ונשמה
עד לא מקוות ומעונות וחומה
אני ואמון <ל> <בד>

עד לא רוחות מנתזות רשפים 120
עד ל>א <דביקות פנפי כפופים
עד לא זיקי תיות רחופים
אני ואמון

עד לא ביאור שנת ונהדרים
עד לא אלפים דור דורים 125
עד לא שוכנים גדירים דרים
אני ואמון <ל> <ב>

חלקת צואריו' (בר' כז טז) שעיעות צואריה, וכאן הכוונה לשערי השמים הסגורים וחתומים כגוש אחד. 112 עורכי ערפלי חשמלים: סדרי ערפל שהזוהר מגיח מתוכו. 113 גלגלי: כמו אופנים וחיות הקודש. דיקדוקי חיילים המוני המלאכים. 114 אורך ורוחב אילים: השוו שיעור קומה (נוסח ספר רזיאל), עמ' 98: 'צמצא השיעור כולו רוב רבי רבבו' אלפי פרסאו' גובה ואלף אלפי אלפי פרסאו' רוחב. והשוו בסילוק הקלירי לשקלים: 'והיא (=דת) שעה קומת אלפי שנאים / אשר זה מזה בקומתם משונים // יש כמדת הים הגדול קומתם / ויש כחללו שלעולם הקמתם / ויש כמלא כל עולם תקומתם, והשוו עוד מחזור פיוטי רבי ינאי, מהדורת צ"מ רבינוביץ, א, ירושלים תשמ"ה, עמ' 170: 'קומת כל אחד מהם כאורך הים הגדול', וראה א' גרינוולד, 'פיוטי ינאי וספרות ירדני מרכבה', תרביץ לו (תשכ"ז), עמ' 274. 116 זרועי נהר דממה: הם המלאכים הנוזקים לנהר האש, והשוו שיעור קומה (נוסח ספר רזיאל), עמ' 107: 'גדודין עירין וקדישי' חשים ונרחפים לנהר דינור... והנער הזה (מטטרון) מביא את האש החרישית ונותן באזניהם שלחיות שלא ישמעו'. 117 ברואי רוח ונשמה: בני האדם. 118 מקוות ומעונות: ים ויבשת. וחומה: אפשר שהכוונה לחומת המים בשעת בקיעת ים סוף, ועל פי זהמים להם חומה' (שמ' יד כד). 120 מנתזות רשפים: יורקות אש. 121 דביקות כנפי כפופים: המלאכים המתכופפים ומשתחוים, אשר בהם דבקים. 122 זיקי חיות: השוו אשר שם זיקי חשמלים (פללישר, קדושתא קדם יניית ליום מתן תורה, הספרות, ב, תשל"א, עמ' 413), וכן אדר"נ נ"ב, מח ע"א: 'עשרה דברים נבראו בין השמשות, הקשת והזיקים והעננים'. 124 ביאור שנת והדורים: ההכרזה על השנה וההישנות שלה. 125 אלפים דור דורים: אלפים השנה שעברו על התורה עד שנברא העולם. והכול על פי: "ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשויים יום יום" (מש' ח ל) ויומו שלהקב"ה אלף שנים שני" כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול" (תה' צ ד) הדא היא "הזאת ידעתה מני עד" (איוב כ ד) התורה יודעת מה היה קודם ברייתו שלעולם' (בר"ר ח).

עד לא יֵשֶׁב חוֹשֵׁב לְחָשׁוֹב
עֲדָא לְאֵא חִיּוֹת זֵיק וְעֵקְשׁוֹב
עד לא שְׁלוּחִים בְּרָצוּא וְשׁוֹב
אֲנִי וְאֶמּוֹן לְבָדָא

130

עד לא רֶכֶךְ גָּאוֹן גְּבוּהִים
עד לא רְתַק סֵדֶר מְתוּחִים
עד לְאֵא מְסַק קָלֵט נְגוּהִים
אֲנִי וְאֶמּוֹן

135

עד לא בְּלוּמִי רֶגֶל הַלּוּכִים
עד לא פִּיתוֹת מִחֲנָה מְלָאָכִים
עד לא נָסֶךְ נִיחוּחַ וְנָסְכִים
אֲנִי וְאֶמּוֹן

עד לא יְדוּדוֹן יְדוּדוֹן דְּאִים
עד לא עֲנָנִים מִיָּמִים נְנָסָאִים
עֲדָא לְאֵא יוֹצְאִים וְשָׂכִים וּבָאִים
אֲנִי וְאֶמּוֹן

140

עד לא קָלֵל קְדוּשֵׁי קָשִׁים
עֲדָא לְאֵא דְמִימַת הַקּוֹל חָשִׁים
עד לא קִירְבַת קִירְמַת קְדוּשִׁים
אֲנִי וְאֶמּוֹן

145

ב, ב: וגדרה – זו סנהדרין, שהיו יושבים לפניו על שבעים קתדראות עשויים כגדר וגודרין דברי תורה. 128 עד לא יֵשֶׁב חוֹשֵׁב לְחָשׁוֹב: השוו ירושלמי ברכות ח ה, יב ע"ב: 'האש והכלאים אע"פ שלא נבראו מששת ימי בראשית, אבל עלו במחשבה מששת ימי בראשית'. 129 חִיּוֹת זֵיק: חיות הקודש, מלאכי האש. 130 שְׁלוּחִים בְּרָצוּא וְשׁוֹב: מלאכי שמים, ועל פי 'החיות רצוא ושוב' (יח' א יד). 132 רֶכֶךְ גָּאוֹן גְּבוּהִים: התקין את ההרים הגבוהים, והשוו לביטוי 'הרים הגבוהים' (תה' קד יח). 133 רְתַק סֵדֶר מְתוּחִים: קבע סדרי שמים, והשוו 'וימתחם כאוהל לשבת' (יש' מ כב). 134 מְסַק קָלֵט נְגוּהִים: מיעט את אורו של הירח, וכינוי נגה לירח עלפי 'ולנגה הירח' (יש' ס יט). 136 בְּלוּמִי רֶגֶל הַלּוּכִים: הם המלאכים שרגליהם רגל ישרה, שאין לה גמישות המאפשרת את ההליכה. 140 יְדוּדוֹן יְדוּדוֹן: כינוי למלאכים, על פי 'מלכי צבאות ידדון ידדון' (תה' סח יג). 141 נְנָסָאִים: כמו נישאים מתוך מי הים. 142 יוֹצְאִים וְשָׂכִים: השוו 'יצוא ושוב' טור 130. 144 קָלֵל: הן חיות הקודש הנוצצים כעין נחושת קלל (יח' א ז). קָשִׁים: המתקוששים ומתאספים. 145 דְמִימַת הַקּוֹל חָשִׁים: אלה המלאכים החשים ונדחפים לנהר דינור בשעה שחיה אחת אומרת בקול דממה דקה 'זה כסא הכבוד' (שיעור קומה, עמ' 106-107). 148 לְפוּדִי מַחַט.

עד לא לְפִוּדֵי מַחַט חֲרוּטִים
עד לא לְהִקָּת נְחִיב לִוְהָטִים
עד לא מַטוּטִים שְׁאֵטִים וְחִבּוּטִים 150
אֲנִי וְאֶמּוֹן <

עד לְ >אֶמּוֹן סְלִיל קְרוּרִים
עֲדָה < לְ >אֶמּוֹן קְרוּרִים בְּקָרִים נִיִּקְרָרִים
עד לא מַתְחַדְשִׁים רְגוּעִים לְבָקָרִים
אֲנִי וְאֶמּוֹן < 155

עֲדָה < לְ >אֶמּוֹן רִיִּצְפִי נִיצוּצִים
עד לְ >אֶמּוֹן טָאטִים קְלוּלִים כְּחִיצִים
עד לְ >אֶמּוֹן מְלִיצִים רָצִים כְּחִיצוּצִים
אֲנִי וְאֶמּוֹן לְ >בִד
אל נא לעולם תוערץ

ובכן 'י'י' קנני ראשית דרכו'
160 אֶרְאֵלִי עֲרַפֵּל / וְשׁוֹכְנֵי שְׁפֵל / עֲדָה אֵין לֹא הָיוּ
אוֹפֵל מוֹחֶשֶׁךְ / וְאוֹר [תוֹשֶׁךְ / טָרֵם יִהְיוּ]
אֶלְפִים שְׁנִים / קוֹדֵם רֵאשׁוֹנִים / סְפִתוֹתֵיו לִי חִיוּ
אֲנִי וְאֶת נֶשֶׁב / בְּקֶרַח צֵל מוֹשֵׁב / אֲשֶׁר [לְנוּ שִׁיוּ]
[אֶדְקֶדֶק אֶמְרִיךְ] / אֶבְאֵר דְּכָרִיךְ / כִּי מֵאֵד נָאוּ

חרוטים: שרפים שרופים שאין בהם חטא. 149 לִוְהָטִים: הם המלאכים על פי 'משרתיו אש לוהט' (תה' קד ד). 150 מַטוּטִים: כנראה צריך לגרוס מְטִיטִים, והכוונה בטיט היוון הם שטים ומוכים. 152 יזב: כמו זיבה ונזילה. סְלִיל: כמו מסלול ומהלך. קְרוּרִים: כינוי למים על פי 'מים קרים' (מש' כה כה). 154 מַתְחַדְשִׁים רְגוּעִים לְבָקָרִים: הכוונה שוב למלאכים, והכול על פי צירוף שלשני כתובים האחד איכה ג, כב: 'חדשים לבקרים רבה אמונתך' והאחר איוב ז, יח: 'ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו', והשוו בסילוק הקלירי לשקלים: 'כי בנהר דינור שחים ונתנים / ועוד מנו נחצבים ומתחדשים כראשונים' (י' בער, סדר עבודת ישראל, עמ' 656). 156 רִצְפִי נִיצוּצִים: חבורת מלאכי האש. 157 טָאטִים קְלוּלִים: המלאכים העשויים נחושת קלל וממהרים במעופם. 158 מְלִיצִים: כינוי למלאכים על פי 'מלאך מליץ' (איוב לג כג). בְּחִיצוּצִים: שמא יש לגרוס: רצים כחיצוצים, ממהרים כמו חצים, ועל פי 'אף חצציק יתהלכו' (תה' עז יח). [פיוט ו] 160 אֶרְאֵלִי עֲרַפֵּל וְשׁוֹכְנֵי שְׁפֵל: מלאכים בשמים ובני אדם בארץ. 161 אוֹפֵל מוֹחֶשֶׁךְ בשעה שהעולם היה כולו חושך. וְאוֹר וְחוֹשֶׁךְ יום ולילה עדיין לא נבראו. 162 אֶלְפִים שְׁנִים בריאת התורה הייתה אלפיים שנה קודם בריאת העולם. סְפִתוֹתֵיו כמו שפתותיו אמרו לי את הדברים הבאים. 163 בְּקֶרַח צֵל מוֹשֵׁב במקום מוצל וקריר. 165 אוֹר פְּנִי...: באופן כלתי רגיל מחולקת המחרוזת.

165 אור פניו / וידבר אופניו / רקחי עסיסי ריו
 אות עם אות נכתבתי / ובפרגד שלו ישבתי / ופקק דברי אצבעותיו טו
 איבגני מגילה / ברוכה גלולה / ידיו [לי איו]
 [אומץ השמיני / בדורות] אשר שיעשעני / פמה ברואים יהיו
 ארק[ה אנטיע] / דוק [ארקיע] / ושוכניהם צבורך יהיו
 170 ושבעה קודם כל
 צבורם ברא [כל]
 [ישוב] העולם וכלפול כל
 במעמד תמימה השיב קדוש

[בנה כל בנן] / היכן כל עינין / והיעין אותה
 175 באורה נטל / הדרה [גלל] / עמו בהיותה]
 בגלילות ידיו רשם / ונס לא תצא משם / עד יום עתה]
 בפיו הג שית שיעונה / היטה חסד על לשונה / לפי רוב מידתה
 בכיתרו ערכה / בניזרו האריכה / פרוחב תבניתה
 בכתיבתה מתפאר / היטב מבאר / ויין מלחמתה

הזאת באמצעותה, מחציתה הראשונה דברי האל ומחציתה השנייה, מכאן ואילך, דברי התורה. ודבר אופניו: השוו דבר דבור על אפניו (מש' כה יא). רקחי עסיסי: השוו 'אשקך מיין הרקח מעסיס רמוני' (שה"ש ח ב). 166 אות עם אות: אות אחרי אות. נכתבתי: בכ"י א: כתבתי. ופקק דברי: את דברי החתומים. 167 איבגני מגילה: מגילה שמוצאה אציל, ועל פי εὐγενής היוונית, ובמבנה של הרכב. בכה"י הנוסח אוגוני, ובכ"י א הנוסח: אובגני. 169 ארקה: את הארץ. דוק: את השמים. ושוכניהם: הן בשמים הן בארץ. 170 ושבעה קודם כל: כשבעת ימי בראשיתה הקודמים לבריאת האדם. 172 וכלכל כל: מוזן לכל בריותיו. 173 תמימה: היא התורה 'תורת ה' תמימה' (תה' יט ח). 174 והיעין אותה: כמו ונועץ בה. והשוו פדר"א ג: 'מיד נתייעץ הקב"ה בתורה ששמה תושיה לברוא את העולם. השיבה לו ואמרה, רבון העולמים, אם אין צבא ואם אין מחנה למלך, על מה הוא מולך. ואם אין עם מקלסין למלך, איזה הוא כבודו של מלך, שמע אדון העולם וערב לו. אמרה תורה בי נתייעץ הקב"ה לברא את העולם שנאמר "לי עצה ותושיה" וגו' (מש' ח יד)', והשוו עוד תנחומא, בראשית א: 'כשברא הקב"ה את עולמן נתייעץ בתורה וברא את העולם'. 175 באורה נטל: השוו בר"ר א א, עמ' 2: 'היה הקב"ה מביט בתורה וברא את העולם, וכן יהלום, אז באין כול, עמ' 67: 'במראה חצבתה עמודי שחקים'. הדרה גלל: גלגל בספר כדי להתבונן בו. 176 לא: ליתא בכ"י א. עד יום עתה: עד שתבוא לה עת דודים. 177 בפיו הג שית שיעונה: הוא הגה לה בפיו דברי שבח (שענון, שינון, ראה ח' ילון, פרקי לשון, ירושלים תשל"א, עמ' 84). חסד על לשונה: על פי הנאמר על אשת חיל 'פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה' (מש' לא כו). לפי רוב מידתה: לפי שיעור קומתה, והשוו פסדר"כ, בחודש השלישי כ, עמ' 219: 'התורה אין לה סוף, שני' "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים" (איוב יא ט). והשוו לשון 'מגילה עפה' (זכ' ה ב) הגדרש על דרך הארמית כמגילה כפולה בבבלי עירובין כא ע"א: 'נמצא כל העולם כולו אחד משלשת אלפים ומאתים בתורה, וכן גם נוסח בראשית רבתי, מהדורת אלבק, עמ' 44: 'נמצא כל העולם א' משלשת אלפים ומאתים בשיעור התורה'. ובסילוק הקלירי לפרשת שקלים: 'מגלה עשרים על עשר אמה / עפה ארבעים על עשרים שמנה מאות אמה' ((י' בער, סדר עבודת ישראל, עמ' 655), והשוו עוד מרכבה שלמה, יד ע"א. 179 בכתיבתה: בכה"י בוי"ו.

- 180 בָּאֵלֶף דּוֹר בָּדֵק / וְאַחֲרָיו דִּיקָדֵק / לְשִׁמוֹת בְּחוּפְתָּהּ
בֵּית הוֹנוֹ עֲצָרָה / עֲצָרָה וּנְצָרָה / לְעֵת מְלֹאָתָהּ
בָּהּ לְהִשְׁכִּיל כָּל מִשְׁכִּיל / וְהָאֲרִיכָה מְלָכִיל / כִּיד גְּדוּלָתָהּ
בְּמַחְמַד גִּנְזָיו / בְּפִירְשׁוֹ מִפְּרִיזָיו / עֵשׂ יִשְׁיָבָתָהּ
וּשְׁבַעָה קוֹדֵם וְגו'
- 185 גֵּשׁ לְפִתּוּתָהּ רֶךְ / בְּטַעַם מַעֲנָה רֶךְ / בְּרוּךְ לְשׁוֹן תְּשׁוּבָהּ
גּוֹשִׁי עַד הָלוֹם / וְנַעֲשֶׂה שָׁלוֹם / חוֹלַת אֶהְבָּהּ
גִּיהֶךְ יִיפְקֵק / גִּירִיךְ יִיחַקֵּק / לְמַרְבָּה יִשְׁיָבָהּ
גִּדְתִּי לְצוּר צִידֶךְ / וְאֲנִי בְּצִידֶךְ / נוֹטָה סִיבָהּ
גִּדִּיר אֲנִי לְחִמְדָּתֶיךָ / מִפְּתִיחַ אֲנִי לְבִיתֶךָ / וְצוּהָרֶיךָ לֹא יִכּוּבָהּ
190 גְּרוּנִיךְ מוֹטָל / בְּסִיחֶךָ אֲוִירִיד טָל / לִיוֹצֵא וְלָפֹא
גִּילִי מֵאֵד בְּבִרְוֵאִים / כִּי תַחֲתִי נִבְרָ(ו)אִים / מִי יַעֲבֹר וּמִי יוֹבֵא
גְּוֹדְלִי הוּא גְּוֹדְלֶךָ / גּוֹרְלִי הוּא גּוֹרְלֶךָ / שְׁוִוִים בְּנִתִּיבָהּ
גִּפְּן רִיקָחִי / בְּעוֹלָמִי הִלְקָחִי / וְקִבְּלִי כְּתוּבָהּ
וּשְׁבַעָה

בכתובתה, ובכ"י א: בכתובה. זיין מלחמתה: השוו תנחומא תשא יט: "לחם לא אכל" (שמ' לד כח) מלחמתה של תורהאכל'. 180 באלף דור בדק: על פי הדרשה בבר"ר כח ד, עמ' 262-263 על 'דבר צוה לאלף דור' (תה' קה ח). לשמות בחופתה: להשיא אותה לאיש. 181 לעת מלאתה: לזמן שמלאומיה. 182 והאריכה מלכיל: בכה"י: מכולכיל עם נקודות לביטול בכ"ף הראשונה ובו"ו. והכוונה שיגדל אותה יותר ממה שהוא מסוגל לשאת ולהכיל. 183 במחמד גנזיו: בביתגנזיו הנאה ביותר. בפירשון מפרזיו: בכיסוי של המקום הגלוי, ועל פי 'מאחז פני כסה פרשן עליו עננו' (איוב כו ט). 185 רך: השוו 'רך ומשוח מלך' (שמ"ב ג לט), ודרשת התלמוד בבא בתרא ד ע"א. מענה רך: על פי 'מענה רך ישיב חמה' (מש' טו א). 186 גושי עד הלום: השוו 'גושי הלום ואכלת מן הלחם' (רות ב יד). ונעשה שלום: ניפרד לשלום. חולת אהבה: על פי 'סמכוני באשיות רפדוני כתפוחים כי חולת אהבה אני' (שה"ש ב ח). 187 גיהך ייפקק: כמו אורך ייחתם. למרבה ישיבה: לתלמיד חכם המרבה בלימוד, והשוו דברי מטטרון הפונה לקדוש ברוך הוא, לפי שיעור קומה בנוסח סלמון בן ירוחם, ספר מלחמות ה', עמ' 125: 'עזוב אדם יגע בתורה ולא ידמה לנו (המלאכים)'. 188 גרתי לצור צידך: החלטתי לתור לך חתן. בצידך: כמו לצידך. נוטה סיבה: כמו נוטה אוהל, מכין מסיבה. 189 גריר אני לחמדתך: אני אהיה לך למגן נגד החומדים אותך. וצוהריך לא יכובה: יופיך הזוהר לא ידעם. 190 גרוניך מוטל: לכאורה כמו פיך פעור. בסיחך אוריד טל: כמו שיח שפתותיך ירווה כמו הטל, והשוו בשירת משה 'ערוף כמטר לקחי תול כטל אמרתי' (דב' לב ב). 191 גילי מאד: השוו 'גילי מאד בת ציון' (זכ' ט ט). נבראים: בכ"י א: בָּרָאִים. מי יעבור ומי יובא: מי יעבור מן העולם ומי יבוא לעולם. 192 שוויים בנתיבה: השוו מעשה מרכבה, סעיף 28 (שלום, גנוסטיציזם, עמ' 114): 'הוא שמו ושמו הוא, הוא כהוא ושמו בשמו', וכן מרכבה שלמה מב ע"א: 'כי שמך כך וכך שמך'. לזהות בין התורה (שמות הקודש) ובין האל ראה מה שכתב אידל, תפיסת התורה, עמ' 52. 193 גפן ריקחי: השוו שהש"ר ח, ב:

- 195 דורך פל במוות אַתָּה הוא / בלעדִיךָ מי הוא / מעמיד ומצנֶה
 דָּבָר אוֹתָךְ אָשִׁיב / אָסִיחַ וְתִקְשִׁיב / ורצונֶךָ אֶתְאַוֶּה
 דָּרְךָ שִׁיבְתָּךְ אֶחָפוֹץ / מִמְּקוֹמָךְ לֹא אֶקְפוֹץ / וְהוּא לִי אֶתְאַוֶּה
 דִּי תִשִּׁית וַיְהִי / בְּמִאֲמָרֶיךָ עוֹלָם יְהִי / עַתָּה תִּצְנֶה
 דְּמִיּוֹנִים תִּצְנִיךְ / דָּדִים תִּינִיךְ / תִּשְׁקָה וְתִרְוֶה
 200 דִּינֶךָ אֶמֶת / חוֹתְמָךְ אֶמֶת / קִטּוֹן וְגִדּוֹל נִגְדָּךְ שְׁוֶה
 דַּעַת תִּמְצָא / עֲנֶה תִרְצֶה / כְּמוֹצָא בֵּן רִוָּה
 דְּלִתּוֹתֶיךָ מְצוּיָנוֹת טוֹהֵר / קְרוֹשָׁה וְעֲנֶה נְזוּהֵר / וְלָךְ מִי יִשְׁוֶה
 דּוֹפִיק עֲלִיּוֹת / דּוֹבִיק תַּחֲתִיּוֹת / לְדָבָר מְצִנֶּה
 דְּרָכֶיךָ תִּמְיָמָה / מְסִילָתְךָ אִימָה / אֲשֶׁנָּה וְתִשְׁנֶה
 205 וּשְׁבַעַה

הָדָר הַנָּאָה / בְּבִיאַה וּבִיציאַה / הָטִי אֶזְנֶךָ
 הֶחָסֵד לָךְ [אָ]קְשׁוֹר / בְּאוֹרַח מִישׁוֹר / פִּיקְחִי עֵינֶיךָ
 הַבְּרִית בֶּךָ לִפְלִ / טָרַם נִבְרָא [כָּל / הִיא בִּינִי וּבִינֶךָ]

"אשקך מיין הרקח" – אלו משניות גדולות... זה התלמוד שמפוטם במשניות כרקח'.
 בעולמי הילקחי: בקרב בני העולם שבראתי תינשאי ותקבלי כתובה. 195 דורך כל במוות
 אתה הוא: השוו לשון 'אתה על במותימו תדרוך' (דב' לג כט). בלעדִיךָ מי הוא מעמיד:
 השוו תה' יח, לב- לד: 'כי מי אלוה מבלעדי ה' ומי צור זולתי אלוהינו... ועלכמותי
 יעמידני'. 196 ורצונֶךָ אתאווה: שתתרחצה לי הוא רצוני. 197 ממקומך לא אקפוץ: אינני
 מוכנה לעזוב את המקום שבו אתה נמצא. והוא לי את אוה: כמו 'ודודי לי' (שה"ש ו ג)
 בזאת גם אתה צריך לחפון, אבל בכה"י: אתאווה במילה אחת כמו בשורה הקודמת, ובכ"י
 א: כל התאווה. 198 דיי תשית ויהי: אני מסתפקת בזה שתאמר "ויהי", והעולם יהיה, אבל
 אני אמשיך להיות בקרבתך בשמים. במאמריך עולם יהי: על פי 'כי הוא אמר ויהי' (תה'
 לג ט). 199 דמיזנים תעניק: תתן לבני אדם את דמותם, והשוו זולאי, ארץ ישראל ופיטויה,
 עמ' 440-443. 201 דעת תמצא: מיצוי הדעת כך הוא. להקשרי המשמעות של 'דעת'
 השוו מגילת אחימעץ, מהדורת ב' קלאר, 'ירושלים תשל"ד, עמ' 12 בדברים על אמתי בר
 שפטיה (מאה תשיעית): 'ולו היו בנים / נאים והגונים / חכמים ונכונים / דעתנים ופיטנים
 / נסיכים נגידים / מביני סודים / תורני חרזים / יודעי רזים / בחכמה צופים / בבינה
 מצפים / ובערמה מצפצפים / בספר הישר משכילים / ובסוד המרכבה מסתכלים'. כמוצא
 גן וזה: על פי יש' נח, יא: 'והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו'. 202 דלתותיך:
 שהם גבול הכניסה בשערי שמים. ולך מי ישוה: כלשון תפילת היוצר לשכת 'מי ישוה לך',
 והכוונה שאין לבן תמותה חלק בזה. 203 דופיק עליות: הדברים אמורים כאן על דרך הכינוי
 לאל היודע לנעול היטב את שערי ההיכלות השמימיים (על פי תה' קד ג) ולגזור מיתה על
 יושבי תחתיות ארץ. והשוו בסדר בריות עולם קדום דברים על שערי ההיכלות: 'דלתותם
 דפקתה / ושומרים מיניתה / וחותרם להראות / לכל שומר ושומר' (רנד, עוד על 'סדר בריות',
 עמ' 198). דוביק תחתיות: בן התמותה השפל. לדבר מצוה: אתה מצווה להדביר ולהכרית
 אותו. 204 אשוה ותשוה: עלפי 'שויתי ה' לנגדי תמיד' (תה' טז ח), ובמשמעות אני אשוה
 אותך לנגד עיני, וגם אתה תשוה לנגד עיניך אותי. 206 הדר הנאה: דברי האל לתורה: את,
 המוכללת בהדרך. הטי אונך: על פי 'שמעי בת וראי והטי אונך' (תה' מה יא). 209 מסיח
 לשונך: השוו אליצור, הקליר לשבועות, עמ' 217: 'בה נמלך חצוב יציר להבל דמה', וכן
 פדר"א יא: 'אמר הקב"ה לתורה "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בר' א כו).

[הַחֲצִיבוֹיִם יִחְצִיבוּ / הַקְּצֻבוֹיִם יִקְצִיבוּ / מִסִּיחַ [לְשׁוֹנָךְ]
 210 [הַכְּבוֹד מִמֶּךָ] / הָעוֹשֶׁר עִימָךְ / הַחַיִּים הוֹנֵךְ
 הַשׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע / [יִיבִין וְיִשְׁמַע / רַז הַגִּיּוֹנָךְ]
 הָרוּצָה לִישׁוּל / יָבוֹא וְיִטּוֹל / לְמִבְקָשֶׁיךָ הַיָּנֵךְ
 [הַנְּבוּאָה וְהַחֲזוֹן / הַכֹּף לְפָלֶה וְהַמְּזוֹן / בְּקוֹל קוֹל מַעֲנֶיךָ
 הַיִּשְׁמָעִי לִי / [וְשִׁמְעִי בְּקוֹלִי / רָצִין בְּאֶשֶׁר אֵיתָנֶיךָ
 215 הִנֵּה כָּאֵה וְנִהְיָתָה / הָעֵת אֲשֶׁר [הִיָּתָה / לֵק] הֵל הַמּוֹנֵךְ
 וּשְׁבַעַה

וְאַתָּה דוּדִי / מִגֵּן בְּעָדִי / [בְּכְבוֹד מִתְּהַלֵּל
 וְגִדּוֹל הוֹדֶךְ / וְעָצוֹם כְּבוֹדֶךְ / בְּמִזְמוֹר וְהִלֵּל
 וְרוֹב עֲלִילוֹתֶיךָ / וְכוֹחַ גְּבוּרָתֶךָ / מִי יִמְלֵל
 220 וְדוֹר דּוֹרִים / וְעֵידֶךְ עֵידָנִים / [אַתָּה הוּא] גּוֹלֵל
 וְסֹתֵר מְקוֹמֶךָ / וְכָל עוֹלָמֶךָ / וְכָרִיךְ יִחּוֹלֵל
 וְשִׁמְשׁ תִּצְהִיל / וְיִרְיַח תִּצְהִיל / לְהַכִּין סוֹלֵל
 וְעֵין תִּשְׁוֹטֵט / וְהָדוֹם תִּמּוֹטֵט / וְיִרְא וְיִתְגַּלֵּל
 וְיָמִי לֹא יִירָאָךְ / בְּצִאֲתֶךָ וּבְבוֹאָךְ / בְּכָרוֹב הַקּוֹלֵל
 225 וְאוֹתִי נִמְלִכְתָּה / וְעַדִּי הִילַכְתָּה / בְּשִׁיר מִתְּמַלֵּל
 וְאַתָּה נִירִי / יִשְׁעִי וְאוֹרִי / הִיכְלִי מִשְׁכָּלִי
 וּשְׁבַעַה

כו) השיבה התורה ואמרה, רבון כל העולמים העולם שלך, האדם הזה שאתה רוצה לבראתו הוא קצר ימים ושבע רוגז, ויבא לידי חטא, ואם אין אתה מאריך אפך עמו, ראוי לו שלא בא לעולם. 210 החיים הונך: השוו לכל הטור דברי המשל על החכמה'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד' (מש' ג טז). 212 הרוצה ליטול יבוא ויטול: על פי 'כתר תורה מונח, וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול' (אדר"נ, נו"א מא). 214 ההשלמות בטור זה על פי כ"י ב. באשר איתניך: כמו למי שאחתן אותך לו. 215 הנה באה ונהיתה: על פי יח' לט ת. שאתן אותך לבני האדם. 216 כאן נכנס בכ"י ב פזמון שונה, והוא נרמז בהמשך בכתב יד זה וגם בכ"י ג: והיה אל מגדיל ישועות מלכו / נתן תורה לעם ממליכו / חמשה קניינים כתובים מכו ומכו / יי קנניראשית דרכו. 217 ואתה דודי מגן בעדי בכבוד: מכאן ואילך דברי תשובתה של התורה, ועל פי: 'ואתה ה' מגן בעדי כבודי ומרים ראשי' (תה' ג ד), אבל בלשון 'אתה דודי' כלולה הטענה, שהתורה אינה מוכנה להיות דודתו של דוד אחר. 220 ועידן עידנים: על פי דנ' ז, כה. גולל: כמו מעביר, והשוו 'גולל אור מפני חושך' בתפילת הערב. 221 יחולל: זוהי גם גרסת כ"י ב, אבל בכ"י א: יהולל. 222 תאהיל: תביא באוהל לעת ערב, ועל פי 'הן עד ירח ולא יאהיל' (איוב כה ה) ובתרגום: 'הא עד דפגמא סיהרא בסטר מדינחא לא ינהר שמשא'. תצהיל: תאיר את פניו. להכין סולל: לערוך את מסלולו. 223 ועין תשוטט: עינך משוטטת (זכ' ד י). והדום: היא הארץ על פי יש' סו, א. וירא ויתגולל: כמו וייראה ויתפלש לפניך. 224 בכ"י א בא הטור זה לפני הטור הקודם. בכרוב הקולל: במלאך הנוצץ כעין נחושתקלל (יח' א ז). 225 ואותי נמלכתה: וכי נועצת כשבאת לברוא את בני האדם, ובכ"י ב הנוסח: ואותי המלכתה ועדי נמלכתה בשיר מתמולל, ובכ"י א: ואותי נמלכתה ועדיי הילכתה בשיר מיתהולל. 226 ואתה נרי: על פי שמ"ב כב, כט.

וְמִמֶּנִּי וּבִרְאֵתִי אָדָם / אַחֲרֵי וְקָדָם / כְּבוֹדָךְ לְהוֹדִיעוֹ
 זָרַח כְּחֵלְלוֹ שְׁלֵעוֹלָם / רָקוּם וְגַם נִגְלָם / לְרִכֵּץ רִיבְעוֹ
 זְקַפְתִּי וְבִקוּמָה / חִסְפִּנִּי בְּנִשְׁמָה / לִידְבוּק בְּצִלְעוֹ 230
 זָרִיז לִילָד / נְבוֹב לְהוֹלֵד / פָּרִי גִזְעוֹ
 זִיעָה עָמְלוֹ / מְלֹאכְתּוֹ גְּמוּלוֹ / כְּתָב יְדוֹ יוֹדִיעוֹ
 זִיכְרוֹ אִם מִשָּׁךְ / אַחֲרָיו יִמְשָׁךְ / וְנִיחָמוֹת אֲשָׁמִיעוֹ
 זֶה בֶּן דְּרָכָיו / אֵיךְ תִּהְלֹכְיוּ / וְחֻבּוֹ וּפִירְעוֹ
 זָמַר זִמְרָה / שְׁמוּרָה שְׁמֵר / וְשִׁפְךָ שְׁוֹעוֹ 235
 זִיוו בְּצִלְמִי / רוּחוֹ מִמְּקוֹמִי / וְשַׁעֲתוֹ וְרִיגְעוֹ
 זִכְרָתִיו טוֹב מִחַיָּה / הִזְהָרְתִּיו פִּירְיָה וְרִיבְיָה / לְהַשְׁרִישׁ יְגִיעוֹ
 וּשְׁבִיעָה

והכוונה: ולא בני האדם. ישעי ואורי: על פי תה' כז, א. 228 אדם: בכ"י ב: אדם מקדם.
 אחור וקדם: על פי 'אחור וקדם צרתני' (תה' קלט ה), והשוו חגיגה יב ע"א: 'אדם הראשון
 היה הוה מן הארץ ועד לרקיע, וכן: 'מלא כל העולם בראו, ממזרח ועד מערב, מניין שני'
 "אחור וקדם צרתני" (בר"ר ח א, עמ' 54-55). והמחרוזת כולה היא דברי התשובה של
 האל המציע לתורה כחתן את אדם הראשון, והשוו עוד להלן פדר"א יא. 229 כחללו
 שלעולם: על פי המשך הדרשה בבר"ר: 'ומניין אף כחללו שלעולם, ת"ל "ותשת עלי כפך"
 (תה' קלט ה)'. רקום וגם נגלם: על פי תה' קלט, טו-טז. לריבץ רבעו: לשכב במשכב
 דודים, והשוו פסדר"כ, ראש השנה א, עמ' 334: 'בראש השנה נברא אדם הראשון בשעה
 ראשונה עלה במחשבה, בשניה ... ברביעית גיבלו, בחמישית ריקמו, בשישית העמידו
 גולם על רגליו, בשביעי 'זרק בו נשמה'... [נזדווגה לו חוה]. 230 זקפתיו בקומה חיסנתיו
 נשמה: השוו בר"ר יד ח, עמ' 132: "'ויפת באפיו" (בר' ב ז) – מלמד שהעמידו גולם מן
 הארץ ועד הרקיע וזרק בו הנשמה'. בצלעו: זו אשתו. 231 זריז... נבוב: בכ"י א: זרוד...
 זכוב. נבוב: השוו איוב יא, יב 'זאיש נבוב' מתורגם – חריף, והוא כמו זריז. פרי גזעו:
 צאצא מן האשה. והשוו נוסח פדר"א יא של דרשה על 'שתים עשרה שעות היום':
 'ראשונה צבר עפרו של אדם, שנייה גבלו, שלישית רקמו, רביעית זרק בו נשמה, חמישית
 העמידו על רגליו, ששית קרא שמות, שביעית נזדווגה לו חוה, שמינית נצטוו על פירות
 האילן, תשיעית עלו למטה שנים וירדו ארבעה'... 232 זיעה עמלו: על פי בר' ג, יט,
 והכוונה אם בזיעה יעמול. מלאכתו גמולו: כמו פרי מלאכתו הוא גמולו, ובכ"י א הנוסח:
 מלא כתגמולו. כתב ידו יודיעו: השוו בסילוק לראש השנה 'ונתנה תוקף': 'זחותם יד כל
 אדם בו' (גולדשמידט, מחזור ראש השנה, עמ' 169, ופירושו שם). 233 אחרי: אחרי
 זכרך הטוב הוא נמשך, ובכ"י א: אחריך. 234 זה בך דרכי: אדם זה הולך בדרכי התורה,
 ובכ"י א: זך בך. איך תהלוכי: ובכל מקום שאת נמצאת הוא מתהלך. וחובו ופירעו: ועל
 פיך יהיה שכרו וגם עונשו. 235 שמורה: את גן עדן (על פי בר' ב טו). ושפך שועו: ועבד
 את בוראו, והשוו פדר"א יא: 'ועמד אדם על רגליו והיה מסתכל כלפי מעלה ומטה, והיתה
 קומתו מסוף העולם ועד סופו, שנאמר "אחור וקדם צרתני" (תה' קלט ה) אחור זה מערב
 וקדם זה מזרח, וראה את כל הבריות שברא הקב"ה, התחיל מפאר לשם בוראו ואמר "מה
 רבו מעשיך ה'" (תה' קד כד). עמד על רגליו והיה מתואר בדמות אלהים, ראו אותו הבריות
 ונתייראו כסבורין שהוא בוראן, ובאו כולם להשתחוות לו. אמר להם: באתם להשתחוות
 לי? בואו אני ואתם נלך ונלביש גאות ועוז ונמליך עלינו מי שבראנו. הלך אדם לעצמו
 והמליך אותו ראשון וכל הבריות אחריו, ואמר "ה' מלך גאות לבש" (תה' צג א). 236
 בצלמי... ממקומי על פי כ"י א, ובכ"י הגרסה על דרך "המכנה בעריות": בצלמו...
 ממקומו. והדברים הם דברי האל על פי 'בצלמו בצלם אלהים ברא אותו'.

[תָּלַד] הַקְפִּיתָהּ / מֵאֵשׁ וּמַמִּים אֲשֶׁר קִפְּפָתָהּ / לִידַע מֶה יִהְיֶה

240 תְּצַבְתָּה עַמּוּדִים / וְרִיתְקָתָה מְדוּדִים / בְּתוֹךְ נְשִׁיָּה

תְּקַקְתָּה אָדָם / בְּשָׁר וָדָם / וְהִיכְנַתָּה לוֹ מַחְיָה

תָּמַס לָקַח / וּבֹו עֵינָיו פָּקַח / וְגִנֵּב הָיָה

תָּטַף בְּתַחֲלִילָתוֹ / בְּתוֹךְ חוּפָתוֹ / תְּרוּפָה תִּהְיֶה

תּוֹקֵף עֶזֶב / וְדִיבָר כָּזָב / וְעֶנֶשׁ צִיָּה

245 תִּימָד וְלָעַט / בְּשָׁנֵי דִיבּוּרִים בָּעַט / וְנָלְקָה בְּשָׂרָהּ

חָם לְתַשׁוּקוֹת / אֲשֶׁר אַחֲרָיו חֲשׁוּקוֹת / וּלְכַדְתָּהּ שְׂאִיָּה

תָּפַר מִחֶבֶא / וּבְרַח וְנָחַתְחָבָא / וְלֹא הִרְבָּה שְׁעִיָּה

תְּסֻדֵּךְ יִקְדָּמִינִי / בִּנְדוֹ אֶל תְּשִׁימִינִי / מִימִית וּמַחְיָה

וּשְׁבַעַה

250 טָרַף עֶפֶר בָּעָפָר / לְהוֹבִיל כּוֹפֵר / מִיגּוֹלָם בְּרִיּוֹת

טִיבִס סִיחִים / נִיבִיךְ סִינְאִתִּים / לְהַדְשִׁיא שְׂאִיּוֹת

טָס לְעֵמוֹס / בָּעֶב קַל לְרֵמוֹס / שִׁטִּי תַחֲתִיּוֹת

(בר' א כו). לפירוש "המכנה בעריות" השוו ש' ליברמן, תוספתא כפשוטה, ה, ירושלים תשנ"ג, עמ' 1221-1223. 237 פיריה וריביה: על פי בר' א, כת. להשריש יגיעו: כדי שהמין האנושי יכה שורש ויתפשט בעולם. 239 במחרוזות הזאת משיבה התורה להצעה של האל. הקפיתה: כמו היצפת. קפפתה: כמו היקפת. לידע מה יהיה: התורה טוענת שכל זה היה בגדר ניסוי, ושהתוצאה לא הייתה מוצלחת. 240 חצבתה עמודים: על פי מש' ט, א. מדודים: הם המים (יש' מ יב) שהאל הגביל בתוך הים. בתוך נשייה: בעולם (על פי תה' פח יג). 242 ובו עיניו פקח: בפרי עץ הדעת נפקחו עיניו (בר' ג ז). וגנב היה: ועבר על הדיבר 'לא תגנוב' עוד לפני שנמסרתי לו. 243 תרופה תהיה: מה שהיה צריך לשמש לו תרופה. 244 ודיבר כזב וענש ציה: האדם כביכול ענה באדמה עדות שקר, והיא נענשה בגללו 'ארורה האדמה בעבורך' (בר' ג ז). 245 בטריה: במכה טרייה (יש' א ו). 246 חם לתשוקות: יצריו הלהיבוהו. אשר אחרי חשוקות: התשוקות המחזרות אחריו ותשוקות בו. שאיה: כמו אסון. 247 וברח והתחבא: בתוך עץ הגן (בר' ג ח). ולא הרבה שיעיה: והוא לא פנה אל אלוהיו בתפילה, לא ניסה להתקשר עם העולמות העליונים. זה החטא הגדול שבו מאשימה התורה גם את אברהם המוליך את בנו לעקדה בלא שהוא מנסה לכטל את רוע הגזירה בתפילה. 248 חסדך יקדמיני: על פי 'אלהי חסדך יקדמיני' (תה' נט יא). אל תשימיני: השוו 'חרפת נבל אל תשימיני' (תה' לט ט), והשוו פדר"א יא: 'אמר הקב"ה לתורה "נעשה אדם כצלמנו כדמותנו" (בר' א כו), השיבה התורה ואמרה, רבון כל העולמים העולם שלך, האדם הזה שאתה רוצה לבראתו הוא קצר ימים ושבע רוגז, ויבא לידי חטא, ואם אין אתה מאריך אפך עמו, ראוי לו שלא בא לעולם'. מימית ומחיה: על פי 'ה' ממית ומחיה מוריד שאל ויעל' (שמ"א ב ו). 250 טרף עפר בעפר: השוו סנהדרין לח ע"א: 'אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו, שנאמר "גלמי ראו עיניך" (תה' קלט טז) וכתיב "כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ" (דה"ב טז ט)'. והשוו בר"ר כד ב, עמ' 230: 'בשעה שכרא הקב"ה את אדם הראשון... גולם בראו, והיה מוטל מסוף העולם ועד סופו הה"ד "גלמי ראו עיניך" (תה' קלט טז)', וכן שם, יד ת, עמ' 132: "'מן האדמה" (בר' ב ז) — ממקום כפרתו נכרא'. להוביל כופר מיגולם בריות: שבריות האדם מן העפר ותורתו לעפר מכפרת על האנושות כולה, ומכאן שניתן להציע מתוכה בהמשך חתנים אחרים. מתרזות טי"ת ויו"ד אכן מתארות את התנהלות הבריאה ואת מעשי טובו של האל בעולם מלבד הכפרה שהכין לבני.

טען קסקס / באקניגוס מיתגוסס / באחד להיות
טעמיהם היכין להם / מהם ובהם / יחד לחיות
טבעת חמה / שם על אדמה / בחציה לקויות 255
טונית פרוס / לפוכבים השים / להגיד אותיות
טיפח מקויות / בקיוותם להקות / להתיך מי עליות
טישטש עשבים / מימלה עבים / להכין מיתיות
טללים אצור / ליום אשר נצר / העתיד להיות
ושבעה 260

ימים תיקן / מים שוקקן / הקוון ומלקן
יצר בם מינים / פמה פנים / יחד והשביחן
יצא לויתן / ביום שניתן / והיריט ריחן
יחדו באחד / וקראן אחד אחד / ולא שבתן
יה שמו / ועולתה אין עימו / יוצר כל רוחן 265
ידו תכלכלם / ימינו תנהלם / מכלן ומפריחן
יצייב ונכון וקיים / במאמרו קיים / הקרים ושיחן
ירעדו וגם יראה / ירקדו ויראה / ולא פכותו כוחן

אדם. 251 טיכס סיחים: ברא וערך שיחים וצמחים בארץ (בר' ב ה). ניבך סיחים: הכיא לעולם נבכי מים (על פי איוב לח טו). להדשיא שאיות: להפריח את השממה. 252 טס לעמוס: מיהר לשאת בעולם. בעב קל: על פי יש' יט א. שיטי תחתיות: את מפלצות המעמקים (על פי ה' ה ב), ובכ"י א: שאטי. 253 קסקסים: על דרך המטונימיה יש להבין: דגים בעלי קשקשת. מתגוססים: גדלים ומתרבים, ואפשר שיש לקרוא בכ"י א: מתבוססים. 254 טעמיהם... מהם ובהם: את המטעמים והארוחות הכין לדגים מבני מינם, מיניה וביה, והשוו וולאי, ארץ ישראל ופיוטיה, עמ' 509. לחיות: בכה"י נראה: להיות, כמו בטור הקודם. 255 בחציה לקויות: בכה"י: בחצים לקויות. ואולי הכוונה: כדי שקרני השמש יתנו תקווה לבני אדם, והשוו 'זווחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה' (מל' ג כ). 256 פרוסס: אולי כינוי למלאכים פורשי כנפים המשמשים ככוכבים. להגיד אותיות: לבשר את הבאות, והשווה יש' מא, כג. 257 טיפח מקחות: צבר את מי הים. להתך מי עליות: להזרים לתוכם את מי הגשם, ועליות כינוי לשמים על פי תה' קד, ג. 258 טישטש: כמו כיסה בעשבים, והוא מלשון טש"י הארמית. מימלה: כמו מקלוא. להכין מיתיות: לדאוג לפרנסת כל בשר. 259 טללים: טל תחייה אשר שמר ליום תחיית המתים. 261 שוקקן: על פי תה' סה, י: 'פקדת הארץ ותשוקקיה'. 263 יצא לויתן: התייחד לרעה בין הדגים. ביום שניתן: בשעה שנברא. והידיח ריחן: והואהביא את סרחון הדגים, השוו בבא בתרא עה ע"א. 264 יחדו באחד: האל הבדיל אותו בין שאר הדגים. 265 יה שמו: על פי תה' סה, ה. ועולתה אין עמו: על פי משנת אבות ד, כב. 266 מכלן ומפריחן: ממית ומחייה. 267 יציב ונכון וקיים: מוכיר את נוסח תפילת 'אמת ויציב ונכון וקיים'. 268 ירעדו וגם יראה: הרעדה באה אחרי הראייה השוו 'המביט לארץ ותרעד' (תה' קד לב). ירקדו ויראה: על פי 'ההרים תרקדו כאילים' (תה' קיד ו). 269 יתראש ומים: כמו 'התיך ובלל'. לשורש המחדש ית"ך השוו ויתכו כמים שאגותי' (איוב ג כד), והכוונה למלאכים שנבראו מן האש ומן המים, והשוו בפיוט 'אשר אימתך': 'אשר אימתך בארלי אמן / באבירי אמץ / בבלולי קרח / בבדודי קדח'.

יִתֵּן אֵשׁ וַיְמִים / וּפְתַחַן פְּעָמִים / וּבִשְׁלִיחוֹת שִׁילְחָן

270 יִימֵן הָיִיתָ נוֹשֵׂא / וְעַל כָּל מִתְנַשֵּׂא / וְרָד נִכּוֹחַן

ושבעה

כָּמֶס מַעֲשִׂיו / וְהִרְגִּיל בִּיחּוּסִיו / צָדִיק תָּמִים

כִּנְסוֹ לַחִיבָה / נָקִי בְּנִתִּיבָה / וְהִחְנִיט עָמִים

כָּנַס חַיֹּת וְעוֹפּוֹת עִימוֹ / וְהִלֵּךְ בְּתוֹמוֹ / עַד עָלוּ הוֹמִים

275 כָּלָה קָרָא לְרֵאוֹת / עַת מַצָּא לְהִירָאוֹת / יְרוּשָׁת עוֹלָמִים

כָּשֶׁר הוּא זֶה / לִירֵשׁ חוֹק זֶה / לִילֹת וַיְמִים

כָּכֶשֶׁר רִיחוֹ / וּתְפִילַת שִׁיחוֹ / בְּכֶסֶף רַחֲמִים

כָּלִיל הָעֵלָה / וְהַקָּדִים עוֹלָה / וּקְטוֹרֶת סָמִים

כָּרַע פָּנָיו / וּמַצָּא חֵן בְּעֵינָיו / כָּכָל תָּמִימִים

280 כּוֹנֵן אִישׁ צָדִיק / כִּי דָרְכוֹ הַצָּדִיק / נִגְדָה כָּל אוֹמִים

ושבעה

לְכָבוֹת חֲקָרְתָּהּ / כָּלִיּוֹת בְּתַנְתָּהּ / חֲכָם הָרָזִים

לְחֲכָמִים כְּבוֹד נָאָה / שִׁפְעַת הַנָּאָה / בְּסוֹד אֲשֶׁר חוֹזִים

(גולדשמידט, מחזור יום כיפור, עמ' 374), וכן כמ"ר יב, ד: 'הקב"ה ששם שלום בין אש ומים ופתחן זה בזה, ועשה מהן רקיע שנ' 'ויקרא אלהים לרקיע שמים' (בר' א ט) – שהוא אש ומים'. 270 יִימֵן הָיִיתָ נוֹשֵׂא: היה מיומן לשאת את מי שנושא אותו, השוו בפיוט הקלירי 'וחיות אשר הנה': 'נראות נושאות והם נושאות עם כסא' (גולדשמידט, מחזור ראש השנה, עמ' 216). ועל כל מתנשא: על פי דה"א כט, יא. ורד נכווחן: יחד עם זה הוא מתגלה לעיניהם. 272 כמס מעשיו: האל טמן ולא התעכב על מעשיו של נוח, איש צדיק תמים בדורותיו (בר' ו ט). והרגיל בייחוסיו: ומיהר לפרסם את המתייחסים עליו, את שם, את חם ואת יפת (שם, שם י). 273 נקי בנתיבה: על פי 'את האלהים התהלך נח' (שם, שם ט). והחניט עמים: וממנו צמחה האנושות כולה. 274 הומים: הם גלי הים (על פי יר' ה כב). 275 כלה: את התורה. להיראות ירושת עולמים: כשהגיע הזמן לתורה שתיראה. 276 כשר הוא זה: כך מדבר האל אל התורה. לילות וימים: ללמוד תורה כלילה וביום. 277 ריחו... ותפילת שיחו: השוו פדר"א כג: 'י"ב חדש עשו כלה בריות בתיבה, והיה נח עומד ומתפלל לפני הקב"ה ואומר, רבון כל העולמים הוציאני מן המסגר הזה כי עיפה נפשי מריח אריות ודובים ונמרים, ויכתירו לך כל הצדיקים כתר מלכות שהוצאתני מן המסגר הזה'. 278 והקדים: וקידם והגיש. 279 כרע פניו: כרע לפניו. ומצא חן בעיניו: על פי בר' ו, ח. 280 כונה איש צדיק: שם, שם ט. דרכו הצדיק נגד כל אומים: שנכנס לתיבה בעצם היום (בר' ז יג), ולפי הדרשה בכר"ר לב ח, עמ' 294: 'אם נכנס נח לתיבה כלילה היו כל דורו אומרים, לא היינו יודעים בו, ואם היינו יודעים, לא היינו מניחים אותו להיכנס, אלא בעצם היום הזה', וכן עוד שם, ל ז, עמ' 272-273: 'שכל ק"כ שנה היה נח נוטע ארזים וקוצצן, אומ' לו למה כדן... שהיו מבזין עליו, וקרו ליה ביזה סבא', והשוו עוד פדר"א כג: 'חמשים ושתים שנה עשה נח בתיבה כדי שישבו בתשובה מדרכיהם וממעשיהם הרעים'. 282 לבבות חקרתה כליות בתנתה: על פי יר' יז, י. חכם הרזים: בכינוי זה פונה התורה אל האל, והוא לשון הברכה על ראיית אוכלוסין (תוספתא ברכות ו ב). 283 לחכמים כבוד נאה: ולא לכסילים (מש' כו א), ואין כבוד אלא תורה (אבות ו ג). שפע הנאה: לקבל ולהתנאות בשפע הכבוד. בסוד אשר חוזים: בשעה שהם צופים.

לֵץ הוּא הַיֵּין / וַיֵּשׁ בּוֹ יִלְלַת עֵין / לְכָל מַתְבָּזִים
 285 לְמַאֲחָרִים הוּא אוֹי / לְבָאִים הוּא אָבוֹי / עַת אוֹתוֹ אוֹחָזִים
 לְכֵן הוּא רְנוּה / וּבִשְׁכָרוֹת אֲשֶׁר אִינוּה / דּוֹדִים וְזִים
 ל[... טינה / בְּקִילְלַת מְשׁוּנָה / הֶחֱנִיט גִּזְעוֹ מְרַגִּזִים
 לוֹ חֵם הַסָּרִיס / בְּקִילְלַת מִסָּרִיס / יִלְדִיו נִבְזִים
 לְעִבְדִים פִּינָם / כְּנַעֲנִים שִׁינָם / עִם לוֹעֲזִים
 290 לְקִיאוֹ נִתְמַד / וּמִבּוֹשָׁיו שִׁימַד / בְּחֻמֵּד עֲזִים
 לְחֻמְדָּתִי לֹא יִשְׁנוּה / פִּי לַעֲזוֹ עָרוּה / עָלָיו מְלִיזִים
 וּשְׁבַעַה

מִבֵּין שְׁלֹשׁ שָׁנִים / צָץ רֹאשׁ אֵיתָנִים / וְהַעֲמִיד עוֹלָם
 מֵאֵס אֱלִילִים / וְשִׁיבֵר פְּסִילִים / וְכִיתַת צִילָם
 295 מִשֶּׁךְ הַפֶּל אַחֲרָיו / וְהַשְׁמִיעַם דְּבָרָיו / וּבִינָה הַשְׁפִּילָם
 מִפֶּתַח בֵּיתוֹ / לֹא מֵשׁ לָחֵם סְעוּדָתוֹ / עוֹבְרִים לְכָל־כָּלָם
 מֵאֲהָבָתוֹ לִיקִידָה / הַשְׁלִים יִרִידָה / פָּנֵי גִיבּוֹרֵי עוֹלָם
 מִלְּאָכִים סָעַד / לְהַרְחִיצָם צָעַד / וְגִמַּר כָּל־כּוֹלָם
 מִלֵּה קִידָם / לִיצוּרֵי קָדָם / קָדְמָה לְכוֹלָם
 300 מוֹם אֵין בּוֹ / מְצָאֲתִי אֶת לְבוֹ / מַעַת שְׁנִגְלָם
 מֵאוֹר פְּשָׁדִים יָצָא / לִי הַפִּיר וְרָצָה / וּבִקְרָאָה שְׁלָם
 מְצָאֲתִיו נֶאֱמַן / יְהִי לָךְ מְזוּמָן / עֲמוּד הָעוֹלָם
 וּשְׁבַעַה

בשיעור קומה. 284 לֵץ הוּא הַיֵּין: על פי מש' כ, א. יללת עין: דמעות צער. 285
 למאחרים... לבאים על פי מש' כג, כט-ל. 286 הוּא רוּוה: מי שרווה מן היין. דודים:
 הכוונה דודיי ואהבתי חלפו. 287 הַחֲנִיט גִּזְעוֹ: הביא בנו חם לעולם את כנען. 288 בְּקִילְלַת
 מִסָּרִיס יִלְדִיו נִבְזִים: הקללה שנתקלל חם עשתה את כנען וילדיו לבזויים. 289 לְעִבְדִים:
 על פי 'ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו' (בר' ט כה). 290 לְקִיאוֹ נִתְמַד: נוח התמיד
 לשכב בתוך הקיא. בַּחֲמַד עֲזִים: והכול בגלל שחמד את המשקה החריף, את המים העזים
 (נח' ט יא). 291 לְחֻמְדָּתִי: בכ"י: לחמדתו. הכוונה אין. הוּא רֹאוי לִיוֹפִי בגלל השם הרע
 שיצא לו. 293 מִבֵּין: את היו"ד ישראלות כתיקון יתר של המילה "בֵּין", והשוו הכתיבים
 של 'עין' וחברותיה בלא יו"ד, וכן נאמן בתי (=כית, טור 360). שְׁלֹשׁ שָׁנִים: אברהם היה
 בן שלוש שנים, כשהביר את בוראו (בר' צה ג, עמ' 1189). רֹאשׁ אֵיתָנִים: הראשון
 לשלושת האבות שנתכנו איתנים (פסדר"כ, פרה ג, עמ' 61). צָץ... וְהַעֲמִיד עוֹלָם: התגלה
 והפיץ את האמונה שעליה העולם עומד. 294 וְכִיתַת צִילָם: ביטל את ההגנה שהם כביכול
 העניקו. 296 עוֹבְרִים: עוברים ושבים. 297 לִיקִידָה הַשְׁלִים יִרִידָה: לאש מסר את נפשו,
 וירד לכבשן לנגד עיניו של נמרוד הגיבור. 298 לְהַרְחִיצָם צָעַד: על פי בר' יח, ד. 299
 מִלֵּה קִידָם: הוא היה ראשון לנימולים. 300 מוֹם אֵין בּוֹ: על פי נח' ט, ת. 302 עֲמוּד הָעוֹלָם:
 זה כינויו של אברהם, ראה שמו"ר ב, ו.

נָא בְּלִשׁוֹן רַבָּה / אֱלִיף אַעְרָכָה / תְּשׁוּבַת פָּגַע
 305 נִהְמַתָּךְ אֵשׁ / חֲרוֹנָךְ אֵשׁ / הוּא מְכַלָּה כְּרָגַע
 נָקָם אִם תִּלְבַּשׁ / הַכֹּל תִּכְבֹּשׁ / וְלֹא תִילָאָה וְלֹא תִיגַע
 נִחַת רוּחַ עֵימָךְ / תַּעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמֶךְ / אִזּוּ בְּכָל מַגָּע
 נִבְחַן אֲשֶׁר בְּחִנְתָּהּ / נֶאֱמַן בְּתַבְתָּהּ / בְּרָצוֹן לוֹ גַּע
 נִינוּ לְאֵשׁ הִצִּיג / בְּצִוְאָרוֹ מֵאֲכָלֶת הַשִּׁיג / [בְּאֲכֹר] הַמְּגוּעָגַע
 310 נָפֶשׁ הַקְּרוּאָה חֲמִשָּׁה / עָרַף לְהַכְבִּישָׁה / וְלִשְׁפוּף דָּם הוֹנַע
 נָתַן לְבוֹ לְהַכְתִּים / יַחֲידָה מִבְּנוֹ לְהַתִּים / וְהִיא בִידָךְ תִּוְרָגַע
 נָאֵק לֹא הִרְבָּה / קָם כְּבַעַל מְרִיכָה / וְלִרְצוֹחַ נָגַע
 נָאָה לְתַמִּימִים לְרַחֵם / כִּי כָל הַמְּרַחֵם תִּרַחֵם / בְּכָל אֲשֶׁר יִגַע
 וּשְׁבַעַה

שְׁאֵי סָבִיב עֲנִיךְ / שְׁפָכִי עֲנִינִיךְ / יִקְרָה מִפְּנִינִים
 315 סוּמַת נַעֲקָד / תְּלִישַׁת מוּפְקָד / פְּקוּדָה מִלְּפָנִים
 שְׁרִיפַת יִקְיָדָה / רָאָה וְהוֹדָה / לְשׁוֹכֵן מְעוֹנִים
 סָמַךְ בְּשָׁרוֹ לְמַזְבֵּחַ / פָּשַׁט צִוְאָרוֹ לְהִיזְבֵּחַ / פָּנֵי עֲלִיוֹנִים
 סוּדוֹ לְמָדוֹ / שָׁרִים אֲשֶׁר בּוֹ עָמְדוֹ / בְּמִשְׁגַּב תַּחְתּוֹנִים
 320 סָקַר עֵינָיו בְּמִשְׁפָּט / צִוְאָרוֹ כִּי פָשַׁט / הִיפִיק תַּחְנוּנוֹנִים
 שְׁמַח עֵת נוֹסָה / וּמִיָּהֵר וְעָשָׂה / גָּס נְסִיוֹנִים

304 תשובת פגע: תשובה של פגיעה ותפילה שלא תאלצני להימסר לו. 305 מכלה כרגע: על פי כ"י טז, כא. 308 לו גע: בכ"י: ליגע, והכוונה כנראה שהנפילה בכבשן הגיעה אליו לאו דווקא מתוך רצון והשלמה. 309 נינו כמו צאצא, בנו. מאכלת: על פי כ"י ד, ובכ"י א: מלאכת. כאכזר: על פי כ"י ד. המגועגע: כמו מתלבט וחוכך בדעתו, מגלגל ברעיון, השוו ילון, פרקי לשון, עמ' 96. 310 נפש הקרואה חמשה: השוו בר"ר יד ט, עמ' 132: 'ה' שמות נקראו לה, נפש נשמה חיה רוח יחידה'. להכבישה: על פי כ"י ד, ובכ"י א: להם ביששה. ולשפוף: על פי כ"י ד, ובכ"י א: ולשמך. והיא בידך תורגע: והלא רק בידך הוא להרגיעה ולהביאה למנוחת עולמים. 312–313 נאק לא הרבה... נאה לתמימים לרחם: השוו בסדר הקלידי 'אגמי קרים': 'עניין כרחם אב על בנים בשכתו / עטיפת תחנה היה לו לערוך בשיחור' (אליצור, הקליר לשבועות, עמ' 185) וכן בסדר של ר' יוחנן הכהן: 'ובטוח היה כי אתה מלא רחמים / אבל היה לו להתחנן לפניך ולבקש רחמים' (פרנקל, מחזור שבעות, עמ' 372), וכן ר' יוסף טוב עלם: 'נמנע מלחנן ושאת פילוליד' (שם, עמ' 295) ובנימן בר שמואל: 'סרוב לא סרב אבל היה לו ערוך פגיעה ותחינה' (שם, עמ' 341). ולרצות: על פי כ"י ג, ובכ"י א: ולצות. נגע הגיע. 315 עניך: בכ"י ג: עניך. והכתיב החסר בהברות של דו-תנועה טיפוסי לכתב יד א (טורים 326, 351, 360 ועוד, והשוו בקטעי גניזה קדומים של בראשית רבה, מיכאל סוקולוף, קטעי בראשית רבה מן הגניזה, ירושלים תשמ"ב, עמ' 66–67. יקרה מפנינים: זאת פניית האל לתורה החכמה (מש' ג טו). 316 תלישת: בכ"י א: תלושת. מופקד: על פי כ"י ג-ד, ובכ"י א: מוקד, והכוונה מי שגלח מהמזבח. מלפנים: על פי כ"י ג, ובכ"י א: מבפנים. 317 שריפת: על פי כ"י ג-ד, ובכ"י א: שריפה. 319 שרים: הם המלאכים, והשוו בר"ר נו ה, עמ' 600: 'ובשעה ששלח אבינו אברהם את ידו ליקח את המאכלת לשחוט את בנו בכו. מלאכי שרת, הה"ד "הן אראלם צעקו חוצה [מלאכי שלום מר יכניון]" (יש' לג ז). במשגב: על פי כ"י ג-ד, ובכ"י א: כמושב. תחתונים: על פי כ"י.

סָבַל מַצּוֹת / אֲשֶׁר לוֹ מַצּוֹת / בְּדַת תְּזוּנוֹת
סִידֵר אֲבָרָיו / וְהַפְשִׁילָיו לְאַחֲרָיו / וְחָז פָּנִים בְּפָנִים
סוּגָל לְשַׁחֲטָה / קוֹמֵט בְּקִמְיָה / בֶּן שְׁלֹשׁ <יָם> וְשִׁבְעַ שָׁנִים
ושבעה

325

עֲנֵי כָל אֱלִיד / וְבוֹ יִהְיֶה לְלוֹךְ / מוֹחֵץ וְרִפָּא
עוֹלָה אֵין לְפָנֶיךָ / שְׁחַד אֵין בְּפָנֶיךָ / מִבֵּין כָּל שְׁפָה
עוֹרֶךָ צוֹאֵר / מוֹרִיָּה הַשָּׂאֵר / לָמָּה שׁוֹדֵד קָפָה
עֲלֵךְ בְּצֵד צִיד / שְׁלַחַו לְצִיד / מִתְרַף חֲרָפָה
עָמַד וְצִינֻהוּ / וְגַם בְּתֵרֵב לִינֻהוּ / עַל כּוֹלָה יָפָה
עָנָה לוֹ שָׂא נָא / קִשְׁתְּךָ קַח נָא / וְאַל תִּיתַרְפָּא
עָרְכוּ לְכוֹת / אִישׁ גִּבּוֹר כַּח / בְּעַל רוּחַ עֲיִיפָה
עוֹבֵר עֲבִירוֹת חֲמָשָׁה / עַל רֹאשׁוֹ יָדָיו הִרְשָׁה / וְהַצְפִּין צוּפָה

330

ד, ובכ"י א: תחנונים, והכוונה מתוך כוונה להגן על יושבי הארץ. 320 במשפט: על פי כ"י ג-ד, ובכ"י א: כפשט. היפיק-תחנונים על פי כ"י ג, ובכ"י א: הימיק תחנונים. 322 לו: על פי כ"י ג, ובכ"י א: לא. 323 והפשיליו לאחריו: על דרך זיווג צורות ועל פי כ"י ג, ובכ"י א: והפשילו אחריו, והשוו בפיוטי יניי: 'בחי-במותיו, לחמיו-מימיו', וכן בסילוק ליום הכיפורים של משולם בר קלונימוס (גולדשמידט, מחזור יום כיפור, עמ' 162): 'על כן יאמרו מושלי משליו / אי לבית שמהרסיו ומחריביו משליו' (יוסף יהלום, שפת השיר של הפיוט הארץ-ישראלי הקדום, ירושלים תשס"ה, עמ' 127-128). וחז פנים: וראה את מלאך הפנים פנים בפנים. 324 סוגל: הוכן. בן שלשים ושבע שנים: על פי סדר עולם א (השוו מהד' מיליקובסקי, עמ' 220). 326 עני: בכ"י ג יו"ד עני מושלמת בין השיטין. עני כל אליך: על פי תה' קמה, טו. ובו יהללוך: על פי כ"י ג, ובכ"י א: ובי יהללוך. והכוונה שבאמצעות יצחק מברכים את ברכת 'מחיה המתים'. מוחץ וריפא: כינוי לאל. 327 בפניך: על פי כ"י ג, ובכ"י א: בפניך, שהוא קרוב יותר לנוסח אבות ד, כב: ברוך הוא שאין לפניו לא עולה ולא שכחה ולא משוא פנים ולא מקח שוחד. מבין כל שפה כינוי לאל. 328 עורך צואר מורייה: כינוי ליצחק שפשט את צוארו לשחיטה בהר המורייה. מורייה השאר: בכ"י ג: ומורייה שוּאָר, והכוונה שהוא נשאר בגדולתו כמי שהיה מוכן להקריב את עצמו בהר המורייה. למה שודד קפה: התורה כביכול שואלת, כיצד זה נלקחה ממנו מעלתו זו והוא זולזל (על פי קפ"י הארמית במשמע היה קל, צף), ובכ"י א תחת שודד: שחד. 329 בצד צייד: בעשיו הרשע (בר' כה כז) הוא שמח, ושלח אותו להביא לו צייד (בר' כז ג). מתרף חרפה: תוך זלזול בחרפה שהוא מביא על עצמו. 330 לינוהו: בכ"י ג: ניוהו, כאשר בדרך אותו בלשון 'על חרבך תחיה' (בר' כז מ) על כולה יפה: לשלוט על ישראל (שה"ש ד ז), ובכ"י ג: כלה. 331 שא נא קשתך: על פי בר' כז, ג. ואל תתרפא: בכ"י ג: תתרפה, ואכן הכוונה לשורש רפ"י המבוטא כאן על דרך רפ"א, ובאיוכ ה יח מתועד הכיוון ההפוך 'מתח וידיו תרפנה'. 332 איש גבור כח: זה נוסח כ"י ג, אבל בכ"י א: גיבר איש כח, והכוונה לאדם שנודע בכוחו הפיסי, אבל היה בעל רוח עייפה על פי בר' כה, יט. 333 עובר עבירות חמש: הוא עשיו אשר 'חמש עבירות עבר... באותו היום' (תנחומא, שמות ג). ידיו: בכ"י ג: ידו. הרשה: נתן לו כוח ושלטון באמצעות היד שהוא הניח על ראשו. והצפין צופה: והתעלם מן הנבואה של עובדיה 'לא יהיה שריד לבית עשו' (עז' יח). 334 ערב לו לחם שקר: על פי מש' כ, יז, והכוונה נעמו ליצחק סעודות הגזל שקיבל בערב ובבוקר מיד בנו הראוי.

עָרַב לוֹ לֶחֶם שֶׁקָר / מִיָּדוֹ עָרַב וּבָקָר / מִיָּד הַנֶּסֶפָה
 335 עַל כֵּן תִּשְׁמְרֵנִי / וּבְצֹל כְּנָפֶיךָ תִּסְתִּירֵנִי / מִמָּוֶה לְהִסְתוֹפֶפָה
 וּשְׁבַעַה

פָּלָא פָּעַל / עִם שׁוֹכְנֵי מַעַל / וְנִמְלֵךְ בָּם וְהִשְׁפִּילָם
 פָּלָא הוֹדִיעוּ / עִימּוֹ הִשְׁמִיעוּ / עֵינֵינִי מִי סוּבָלָן
 פָּנִי מִלְּאָכִים / לְהַעֲיֵץ לְבַת מְלָכִים / אֲמַרְיָה לְגוֹלָלָן
 340 פָּקְדָתִי [לָהּ קָהוּל] / הַנוֹלָד מִהוּל / סִפְרִיָּה לְהֶאֱהִילָן
 פָּרַשׁ בְּמִקְלוֹ וּנְקָפָה / וְהִסּוּלָם צָפָה / בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר לָן
 פָּנָה וְרָאָה / מִלְּאָכֵי מֶרְאָה / עוֹלָיִם לְמַעַלָן
 פָּלַס דִּיוֹקְנוֹ / בְּכֶסֶּא קוֹנּוֹ / צוֹר הִשְׁפִּילָן
 פָּגַע בְּמִקְוֹם לֵינָה / וְחָן עַל גִּבּוֹ שְׂכִינָה / וּמִלְּאָכֵין כּוּלָן
 345 פָּרַח לְהַעֲמִיד הָאָרֶץ / וְשָׁכַן בְּצִבִּי אֶרֶץ / וּבִקְדוּשָׁתָהּ הוֹלָן
 פָּרָחִים שְׁנַיִם עֲשָׂר פָּרָחוּ לוֹ / בְּמִסִּיבּוֹת אוֹהֶלוֹ / [לְמִסְבֵּף חוֹ וְלָן]
 וּשְׁבַעַה

צָח וְאֲדוֹם אֶתָּה / בְּתוֹף נִקְיִים רִדְתָּהּ / מִי יֹאמֵר לָךְ מָה תַּעֲשֶׂה
 צוּפָה סְתָרִים / חוֹפֵשׁ חֲדָרִים / רִז הַמַּעֲשֶׂה

לעונש מוות. 335 על כן תשמרני ובצל כנפריך תסתירני: על פי תה' יז, ח, וזו מסקנת הדברים. ממנו להסתופפה: שלא להסתופף בצלו. 337 שוכני מעל: מלאכי השמים. ונמלך בם והשכילים: האל נמלך במלאכים, שהכירו את יעקב מדמותו שהייתה חקוקה בכסא הכבוד, והכניס אותם בסוד כוונתו לתת את התורה על ידו. 338 פלא הודיעו: והיה הדבר לפלא בעיניהם. עיניניה מי סובלן: שהרי לא יעלה על הדעת שכן תמותה יהיה מסוגל לעמוד בדרישות התמורות של התורה. 339 פני: כמו לפני. להעניץ לבת מלכים: לייעץ לתורה. אמריה לגוללן: את חוקיה לספר ולגלות. 340 פקדתי לה קהול: בכתב היד: להקהול במילה אחת, והכוונה כנראה: ציווייתי להקהיל קהילות, ואת הנולד מהול את יעקב. ספריה להאהילן: להכניס את ספרי התורה אל האוהל, אל החופה, שהרי על יעקב נאמר שהיה יושב אוהלים (בר' כה כז). 341 פרש במקלו: יצא מן הארץ ומאוהלה של תורה במקלו (בר' לב יא). ונקפה: וסב מעליה, וראה בחלומו את הסולם (בר' כח יב). 343 פלס דיוקנו: כמו מידת איקונין שלו. צור השכילן: האל לימד את המלאכים לראות את דמות דיוקנו של יעקב החקוקה בכסא הכבוד (בר"ר סח יב, עמ' 788). 344 פגע במקום לינה: על פי 'ויפגע במקום וילן שם' (בר' כח יא). וכן על גבו שכינה: השוו בר"ר סט ג, עמ' 792-793: "'והנה ה' נצב עלי' (בר' כח יג)... האבות הן הן המרכבה'. 345 פרח להעמיד הארץ: פרה ורכה, ומילא את הארץ. בצבי ארץ: בארץ הצבי, היא ארץ ישראל. 346 פרחים: כמו 'צאצאים'. במסיבות אוהלו: מסביב לאוהל. למסבך: בכתב היד: למסכך, והיינו בסביבתך. חו ולן: בכתב היד במילה אחת: תוולן, והכוונה סיפר ולן באוהלך, אוהלה של תורה. 348 צח ואדום אתה: התורה פותחת את תשובתה להצעה החדשה בדברי שבח לדוד בנוסח שה"ש ה' י. בתוך נקיים רדתה: ירדת לשכון בקרב צדיקי עולם כמו יעקב. מי יאמר לך מה תעשה: על פי איוב ט יב. התורה כביכול אומרת לאל, שהוא יכול לשכון גם במחנה יעקב, אבל לא כן היא. 349 חופש חדרים: חוקר כל חדרי בטן (מש' כ כז). רז המעשה: גם.

350 צִדְקָה כְּנוּגָה נְטוּי / נְהוּרָה כְּתָרָךְ עָטוּי / אֹמֵר וְעוֹשָׁה
צוֹפוֹת עֲנִיד רְחוּקִים / דְּלוֹת סֶתֶר מְרַחֲקִים / רֵז הַמַּעֲשָׂה
צִדִּיק אֲשֶׁר הוֹקֵדֵשׁ / מֶרְחָם מְקוֹדֵשׁ / אַרְבַּע אַחִיוֹת מְנַשָּׂא
צִדָּה בְּרַמְיוֹת הַשָּׁכִיל / וּלְאָבִיו אוֹתָהּ הָאָכִיל / בְּרַכָּה לִישָׂא
צַעַק הוֹרוֹ בְּמֶר / מִי אָפֵא אָמֵר / אֲשֶׁר מְנִי כִסֶּה
355 צִרְחָה בַּת קוֹל / הוּא הַקּוֹל קוֹל / אוֹי אוֹי פִּילוּלִי עֲמָסָה
צִהֵל וְתַבַּע / נָשִׁים אַרְבַּע / בְּחוּפַת כְּנִיסָה
צִנָּה יְשׁוּעָתוֹ / וְהַכִּין מִבֵּיתוֹ / אֲשֶׁר אוֹתִי יִשָּׂא
ושבעה

קָץ קָרַב מֵלֵא וְשָׁלֵם / רְחֻכָּה קוֹמִי לְהַשְׁתַּלֵּם / בְּיַד שְׁלִיחַ וְסוֹפֵר
קָץ קָרַב מֵלֵא וְשָׁלֵם / רְחֻכָּה קוֹמִי לְהַשְׁתַּלֵּם / בְּיַד שְׁלִיחַ וְסוֹפֵר
360 קָם נֶאֱמַן בְּתִי / מְנַהִיג עֲדָתִי / עֲנָה מִסְפֵּר
קָפֵץ לְרַעוֹת צֶאן / וְהִלֵּךְ בְּרָצוֹן / אֲמַרְיִי לְסִפֵּר
קְרוּאִים בְּדִי זָהָב גָּאוֹ / קְדָשִׁים טָמְאוֹ / וְנָם סֶלַח [נָא כְּפָר]
קָבַע תַּחַן סְלִיחָה / שִׁפְךָ סִיחָה / וְאֲנִי אֶכְפֹּר
קָדַר וְהוֹדָה [אֲנָא סֶלַח נָא / וְאֵם אֵין] מְחִינִי נָא / אֵם לֹא תִכְפֹּר
365 קָרְאֲתִיו [לְמַעוֹ]נָה / וְשָׁמַע וְעָנָה / וְאֲנִי אֶסְפֹּר
קוֹלוֹ בְּשָׁנִים עֶשְׂרֵי מִיל / עַל שָׁנִים עֶשְׂרֵי מִיל / תִּלְמוּד מִסְפֵּר

את מעשי הסתר הנסתרים. 350 צדק כנוגה נטוי: צדקתך מפורסמת כמו התגלות האור בעולם (יש' סב א). נהורה: הילה מקיפה את כתריך. אומר ועושה: השוו נוסח ברכות המפטיר 'אומר ועושה גזור ומקיים'. 351 רז המעשה: הנוסח כאן תוזר כלשונו גם בחתימת טור 349. 352 הוקדש מרחם: על פי יד' א, ה. ארבע אחיות מנשא: כל ארבע נשותיו של יעקב, רחל ולאה, בלהה וזלפה, בנותיו של לבן היו (בר"ר עד יג, עמ' 870). 353 צדה ברמיות השכיל: במרמה בא לקחת את הברכה (בר' כז לה) בעזרת המטעמים שהכינה אמו. ברכה לישא: מכאן מתחילה חריזת – סָה, השונה מחריזת – סָה של מחציתה הראשונה שלה מחריזת. 354 מי אפא בכ"י ב: איפוא, והיא לשונו של יצחק 'מי אפוא הוא הצד ציד וַיָּבֵא לִי וְאָכַל' (בר' כז לג). 355 הוא הקול קול: זהו בעל 'קול יעקב' אשר ידיו עשו (בר' כז כב). פילולי ובכ"י ב: כלכולי, והכוונה שלקחה את ברכת שפע המזון ('דגן ותירוש'). 356 בחופת כניסה: בכניסה לחופה. 357 צוה: על פי כ"י ב, ובכ"י א: צִיָּה, והשוו 'צוה ישועות יעקב' (תה' מד ה). מביתו: אחד מבני בית יעקב ישא אותי ככלתו. 359 מלא: בכ"י ב: מִלָּא, כמו 'נמלאה הסאה'. רחבה: כינוי לתורה (איוב יא ט). להשתלם: להימסר. וסופר: בכ"י ב: סופר, והוא כינוי למשה מחוקק. 360 נאמן בתי: כמו נאמן בתי, והוא משה (במ' יב ז). 362 קרואים: כמו מזומנים בסיני לקבל את התורה. בדי זהב: (דב' א א) שנדרש על עגל הזהב. קדשים: על פי כ"י ב, ובכ"י א: קדושים. נא כפר: בכתב היד: ואכפר. 363 סיחה: וראין שיחה אלא תפילה' (בר"ר ס יד, עמ' 654). 364 אנא סלח נא ואם אין: ההשלמה על פי כ"י ב, והשוו שמ' לב, לב. 365 למעונה: ההשלמה על כ"י ב, והכוונה לשמים (דב' לג כז). וענה ואני אספר.

**קְנָאָה לֹא אָחִז / קְלִסְטוֹרִי חֹז / תְּפִילִים תּוֹפֵר
[קֵת] לִפְת רַבִּים / הַגִּיוֹנָךְ יוֹצֵא כְּשִׁלְהֵבִים / בָּךְ לְהִתְפַּפֵּר
וּשְׁבַעַה**

משה קיבל על עצמו להעביר את התורה לישראל. 366 בשנים עשר מיל על שנים עשר מיל: בכל מחנה ישראל שזה היה גודלו, והשוו ספרי דברים, שמג: 'כשהיה הדיבר יוצא... ועוקף את מחנה ישראל שנים עשר מיל על שנים עשר מיל'. 367 קנאה לא אחז: לא אחזה בו חלחלה, כאשר ראה את דמות דיוקנו של האל בקשר של תפילין. קלסטורי חז: בכ"י ב: קלצטר, והשוו ברכות ז ע"א: 'בשכר "ויסתר משה פניו" (שמ' ג ו) זכה לקלסתר פנים'. תפילים תופר: השוו ברכות שם, שם: "'והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו" (שמ' לג כג)... מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין'. 368 בת רבים: אל קהל ישראל (שה"ש ז ה). הגיונך יוצא כשלהבים: הדיבר היה יוצא בשעת מתן תורה כמו אש (השוו תרגום יונתן לשמ' כ ב). כשלהבים: בכ"י ב: כלהבים.

- 370 ר[חש]ה תמימה / שלמה ומשולמה / מען בשמחה
רחש [...]מה / [...]מה... / [...]מה... [חה]
ראש הנביאים יבוא / בלב אבוא / ואקבלנו בשמחה
ראשו אנשיק / גופו אחבק / רוחו לרוחי נחה
רום ירום כי / ישאני אהבי / בכתובה פתוחה
רעיו ישעשעוני / בבתייהם ישעוני / כמזונה המתונה
ריכו אריב / קמיו אחריב / ובלשונו אני שיחה
ריווי[י] יריונו / תסדי יריונו / כגן רקונה
רחפי וארפי יקום / בהיכל הרקום / [אז]ת המנוחה
רעי נאמני / לך [הגיגי] הנני / אוצר ששון ושמחה
ושבעה 380

- שערים פותחו / עליות רותחו / לשמחת פלה
שמים מור נטפו / הרים עסיס הטיפו / בקטורת כלולה
שערים גן עדן / כל בשמים עדן / והעולם נתמלא
שמי היטה / ולבש וצטה / וא[פ]רסמון מילא
שחו הרים / מעוכים ודקורים / ועשן עלה
שוורו אלים / מלאכים קלים / רינה וצהלה
385

370 תמימה שלמה ומשולמה: כינויים לתורה. מען: דברי תשובה. 372 ראש הנביאים: משה רבנו. בלבו אבוא: השוו ביחסי האל והתורה, יהלום, אז באין כול, עמ' 67: 'בלבך הוצפנה ומפיך הונבעה'. לרוחי נחה: לנחת רוח לי. 374 בכתובה פתוחה: כשטר פתוח ובלתי מקושר. 375 רעיו: עם ישראל. כמזונה המתונה: כמזונת הבית הנפרשת. 376 ובלשונו: בכתב היד: ובלשוני, ונראה על דרך 'המכנים בעריות' שאומרים במקום 'ערות אביך לא תגלה' – ערות אביו לא יגלה. ובלשונו אני שיחה: השוו 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי (תה' קיט ט). 377 ריווי יריונו: בכתב היד: ריווי יריונו, והשוו 'רדיה ירנה בכל עת' (מש' ה יט) הנדרש על התורה. 378 רחבי וארכי: בכתב היד: רחבו וארכו, והכוונה לממדיה הגדולים של התורה. בהיכל הרקום: במקדש המקושט. זאת המנוחה: ושם אגיע אל המנוחה ואל הנחלה (יש' כח יב). 379 רעי נאמני: הוא משה תתנה של התורה, ובכתב היד מנוקד על דרך הריבוי: רעי נאמני. הגיגי: בכתב היד: הנני. 381 שערים פותחו: על דרך 'פתחו שערים ויבא גוי צדיק' (יש' כו ב). עליות רותחו: השמים (תה' קד ג) התלהטו משמחה. 382 שמים מור נטפו הרים עסיס הטיפו: על פי 'קמתי אני לפתח לדודי וידי נטפו מור' (שה"ש ה ה), 'שמים נטפו מפני אלהים זה סיני' (תה' סח ט), 'והטיפו ההרים עסיס' (עמ' ט יג). כלולה: שהיא כליל המעלות. 383 שערים: את השערים גן עדן בישם בכל בשמים. 384 שמי הטה: על פי 'יט שמים וירד' (תה' יח י) ומדרשו במכילתא, התודש ט, עמ' 238: 'מלמד שהרכין הקב"ה שמים העליונים על ראש ההר ודבר עמהן מן השמים'. ואפרסמון מילא: השוו שבת פח ע"ב: 'כל דבור ודבור שיצא מפי הקדוש ברוך הוא נתמלא כל העולם כולו בשמים'. 385 שחו הרים: ההרים הגבוהים, אשר חשבו שעליהם תינתן תורה, יצאו מלפני האל מושפלים (השוו בר"ר צט א, עמ' 1271). ועשן עלה: על פישמי יט, יח. 386 מלאכים קלים: על פי יש' יח ב. 387 שקר.

[שְׁקֵר] הַחֶתֶן / יוֹם הַמֶּתֶן לְהַתְחַפֵּן / בְּחוּפָה מְשׁוֹכְלָלָה
שְׁלִיחַ גֵּשׁ / לְעֶרְפֵּל נִיגַשׁ / כְּבִגִּי מַעֲלָה
שָׁבָה נֹת בֵּית / לְבִגִּי הַבֵּית / תִּלְמוּד לְהוֹעִילָה
שִׁינָן שְׁמִתָּה / לְאוֹהֲבֵי שְׁמִתָּה / שְׁמִתָּת חֶתֶן וְכָלָה 390
וּשְׁבַעַה

תְּהוֹמִים שְׁאָגוּ / נָשִׁי וַמִּים דָּאָגוּ / בְּהַגְבֵּלֶת סִינִי
תְּמִים יָרָד / וְהָכַל חָרָד / וְגִבָּה סִינִי
תִּבְל וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ גִּעְשָׁה / וְנִתְפַּלְצָה וְנִתְפַּלְשָׁה / בְּשִׁמְעָה אֲנֹכִי יִי
תִּקְפָּה תוֹרָה בְּדַבָּרָה / וְהִטְלִילָה אוֹרָה / לְגִפֶּן סִנְסִנִי 395
תִּבְּר וְחֶרְמוֹן / עֲנִתָה לָהֶם אֲמוֹן / הִפִּיקוּ עֲנִינִי
תִּמָּה חוֹרֵב [וְאֶמֶל] / וְסִינִי נִגְמַל / [וְשׁוֹפֵר] גֵּעַ בְּאֲזִנֵּי
תָם וְהִימָן עָלָה / בְּקֶרְנֵי הוֹד הוֹפְלָא / בְּרִדְתּוֹ תוֹךְ מְאֻמִּינִי
תוֹרָה בְּיָדוֹ הוֹרָד / עָלָה וִירָד / לְלַמֵּד הַמוֹנִי
אוֹר הוֹקֵדֵר / לְכָל חֵי הוֹחֵרֵד / עוֹלָם הוֹפְרֵד / 400
זֶה כִּי זֶה הוֹרָד / רַךְ הוֹפְרֵד / עָלָה שְׁמִים וִירָד.

בכתב היד: שקר, וכמו מיהר. יום המתן: ליום שציפה לו. 388 שליח: ציר, כינוי בלתי מוצלח בהקשר זה למשה. לערפל ניגש על פי שמ' כ, יז. כבגי מעלה: כמו מלאכי שמים. 389 שבה נות בית: לקח אתהתורה המכונה נות בית (תה' סח יג), והשוו שם יט: 'עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות', ואולי עדיף לגרוס גם בטור 387: יום הַמֶּתֶן במקום הַמֶּתֶן. לבני הבית: אלה הבנים שייולדו לזוג ויצטרכו ללמוד את התורה. 390 שינן: כמו 'שענן', במשמע הילל ושיבת. 392 נשי: יבשה. בהגבלת סיני: כאשר הגביל משה את ההר (שמ' יט יב). 393 תמים: הוא האל אשר דרכו תמימה. 394 ונתפלצה ונתפלשה: אחזה בה פלצות והתפלשה בעפר. 395 תקפה תורה בדברה: התורה התחזקה תוך כדי דיבור, ויהי קול השופר הולך וחזק מאד' (שמ' יט יט). והטלילה אורה: השוו לביטוי 'טל אורות' (יש' כו יט). לגפן סנסני: לישראל. 396 תבור וחרמון: ההרים שהתורה לא ניתנה על גבם. ענתה להם אמון: אמרה להם התורה. הפיקו עניני: הוציאו את דברי התורה בדרבים, עשו להם פרסום. 397 ואמל: כמו 'התאבל', ואולי על פי זוהר סיני עשן כל' (שמ' יט יח). נגמל: אולי כמו נעשה כגמול, כיונק. ושופר: בכתב היד: ושופך. 395 תם והימן: אלה כינויי משה. בקרני הוד הופלא בודתו: על פי שמ' לד, כט. 399 עלה וירד: השוו מי עלה שמים וירד' (מש' ל ד). המוני: את ישראל. 400 הוקדר: אינו הולם את החריזה בפזמון הקצר הזה, ואולי צריך להיות: הוטרד ('סולק'). הופרד: כמו 'הופרק'. 401 כי זה: כינוי למשה (שמ' לב א). רך הופרד: המלך (שמ"ב ג לט וכן בבא בתרא ד ע"א) התייחד עם התורה, עלה וירד.